

AVRUPA SENDİKALAR KONFEDERASYONU'NUN YENİ EKONOMİK YÖNETİŞİM MODELİ VE KEMER SIKMA POLİTİKALARI KARŞISINDAKİ TUTUMU

Dr. Ceyhun GÜLER

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çal. Eko. ve End. İlişk. Bölümü

ORCID: 0000-0001-8716-0960

Başvuru Tarihi: 14.01.2020   **Kabul Tarihi:** 22.04.2020

DOI: 10.21441/sosyalguvence.823618

ÖZ

Bu çalışmada, 2008 yılı itibariyle ortaya çıkan küresel finans ve borç krizinin Avrupa Birliği (AB) üzerindeki etkileri, yeni ekonomik yönetim modeli ve kemer sıkma politikalarının AB karar ve politika oluşturma sürecine yansımaları, krizle mücadele noktasında benimsenen stratejilerin AB istihdam piyasası ve sosyal politikasında ortaya çıkardığı sorunlar ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (European Trade Union Confederation- ETUC)'nun kriz karşısındaki tutumu tartışmaya açılacaktır. Bu doğrultuda yaşanan finans ve borç krizi sonrasında ortaya çıkan sorunlar ve ETUC'un kriz sürecinde benimsediği sendikal stratejiler bütüncül bir anlayışla ele alınmaya çalışılacaktır. ETUC tarafından benimsenen strateji ve politikaların krizle mücadele aşamasındaki etkinliği ve ETUC'un AB tarafından ortaya konulan ekonomik yönetim anlayışı ve kemer sıkma politikalarından nasıl etkilendiği birincil belgelere dayalı olarak Konfederasyon belgeleri üzerinden incelenecektir. Ayrıca ETUC'un geçmiş dönem faaliyetleri incelenirken bazı arşiv belgelerine de yer verilecektir. Böylece ETUC'un 2008 Finansal Krizi sonrasında yaşanan gelişmeler karşısındaki tutumu betimleyici bir anlayışla, derinlemesine ve bütüncül bir şekilde tartışılmaya çalışılacaktır. 2017 yılında onaylanan Avrupa Sosyal Haklar Sütunu (European Pillar of Social Rights)'nuyla birlikte ETUC'un Avrupa sosyal boyutu tartışmalarının canlanması noktasındaki çabaları da bu çalışmada üzerinde durulan konular arasında yer alacaktır. Bu süreçte ETUC tarafından benimsenen stratejiler, sadece krizin ortaya çıkardığı sorunlarla mücadele noktasında değil ETUC'un AB karar mekanizmalarını etkileyebilen bir aktör olarak var oluşunu devam ettirme çabası

doğrultusunda da anlaşılmaya çalışılacaktır. Böylece alışmada ETUC’un gelecek dönem önceliklerine ve faaliyetlerine yönelik bir tartışmaya da yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Sendikal Hareketi, Avrupa Birliği Sosyal Modeli, Finansal Kriz, Kemer Sıkma Politikaları, AB Yeni Ekonomik Yönetişim Modeli, ETUC

TRADE UNION ATTITUDE ADOPTED BY THE EUROPEAN UNION CONFEDERATION AGAINST THE NEW ECONOMIC GOVERNANCE AND AUSTERITY POLICIES

ABSTRACT

In this study the effects of the global financial and debt crisis on the EU, reflections of the new economic governance model and austerity policies on the EU decision and policy making process, negative impact of EU-adopted approach to combat the crisis on the employment market and social policy and The European Trade Union Confederation (ETUC) attitude towards the crisis will be discussed. In this regard, the problems caused by the 2008 Crisis and the union strategies put forward by the ETUC during the crisis will be handled with a holistic approach. The impact of strategies and policies adopted by the ETUC on the fight against the crisis and the impact of economic governance approach and austerity policies on ETUC will be examined based on primary Confederation documents. In addition while ETUC's past activities examined some archive documents will be included. Thus, ETUC's attitude towards the developments after the 2008 Financial Crisis will be tried to be discussed in depth and holistic manner with a descriptive understanding. Also, after the European Pillar of Social Rights was approved in 2017, ETUC's efforts to revive European social dimension debates will be emphasized. In this process, trade union strategies put forward by ETUC will be tried to understand not only in the point of struggling with the problems caused by the crisis, but also in line with the effort of ETUC to continue its existence as an actor that can affect EU decision mechanisms. Thus, the study will include a discussion on the future priorities and activities of ETUC.

Keywords: European Trade Union Movement, European Union Social Model, Financial Crisis, Austerity, EU New Economic Governance Model, ETUC

GİRİŞ

2008 Küresel Finansal Krizi, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde patlak vermesinin ardından Avrupa Birliği (AB)'ne ulaştığında bir borç krizine dönüşmüş ve bu dönüşüm ekonomik etkilerinin yanında işsizlik başta olmak üzere uzun vadeli birçok toplumsal problemin ortaya çıkmasını da beraberinde getirmiştir. Krizin oluşturduğu ekonomik etkilerin hafifletilmesi amacıyla uygulamaya konulan kemer sıkma politikaları (austerity) ve benimsenen yeni ekonomik yönetim modeli ile birlikte 1980'lerin ortalarından itibaren AB düzeyinde oluşturulmaya çalışılan Avrupa sosyal boyutuna ilişkin hedeflerden uzaklaşıldığı görülmüştür. Yeni ekonomik yönetim modeli tarafından oluşturulan kuralların hayata geçirilmesi ve kemer sıkma politikalarının uygulanmasıyla birlikte AB üyesi birçok ülkede sosyal politika uygulamalarında gerilemeler yaşandığı gözlenmiştir. Ücretler, çalışma süreleri, sosyal güvenlik hakları, grev ve toplu pazarlık başta olmak üzere sendikal haklar, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri, işsizlik ödenekleri, emeklilik sistemleri krizden etkilenen AB üyesi ülkelerde tasarrufa gidilen ve taviz verilen alanların başında gelmiştir (ETUC, 2012; ETUI, 2013a: 26-27). Kısacası birçok AB üyesi ülke, yeni ekonomik yönetim modelinin de etkisiyle ekonomik krizden çıkışın yolunu esnekleşme, işgücü maliyetlerinin düşürülmesi ve sosyal harcamaların kısılmasında görmüştür. Dolayısıyla AB genelinde milyonlarca işçi ve ailesi bu süreçten son derece olumsuz etkilenmiştir.

Yaşanan süreç içerisinde, krizin etkilerinin hissedilmesiyle birlikte ortaya çıkan sosyal sorunların çözülmesi, çalışma ve yaşam standartlarının yükseltilmesi adına sendikalar tarafından ortaya konulacak talep ve öneriler son derece önemli hale gelmiştir. Krizin etkileri her ne kadar AB üyesi ülkeler arasında farklılık göstermiş olsa da ortaya çıkan sorunlara Avrupa düzeyinde çözümler üretilmesi ve bölgesel anlamda bir dayanışmanın oluşturulması gerekliliği noktasındaki söylemler dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda bir refleksin ortaya konulabilmesi açısından Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (European Trade Union Confederation- ETUC) ilk akla gelen aktörler arasında yer almıştır. Kriz sürecinin başından itibaren ETUC, gerek krizin etkilerini ele alan detaylı raporlar gerekse krizin çalışanlar ve toplumun geneli üzerindeki etkisinin azaltılması noktasında dile getirdiği talepleri aracılığıyla her zaman aktif bir rol üstlenme çabası içerisinde hareket etmiştir. ETUC, ortaya çıkan sorunlara yönelik analizlerinin ve taleplerinin ötesinde, bu sorunların nasıl çözüleceğine ve dile getirilen taleplerin nasıl yerine getirileceğine dair politika önerilerini de oluşturmaya çalışmıştır. ETUC, talep ve önerilerini diyalog zemininde sunmasının yanında protesto ve eylemler aracılığıyla daha sert bir zeminde de hareket etmeye çalışmıştır.

Belirtmek gerekir ki ETUC tarafından kriz ve krizin etkilerine yönelik ortaya konulan mücadele sadece geçici bir dönemin en az zararla atlutulması kaygısıyla gerçekleştirilmemiştir. ETUC bu süreçte, yeni ekonomik yönetim anlayışıyla ve kemer sıkma politikalarıyla birlikte tahrip edilen AB sosyal politikasının geri dönülmez şekilde zarar görmesini engellemek adına da çaba harcamıştır. Bu doğrultuda özellikle 1985 yılından sonra yavaş yavaş inşa edilen sosyal gelişmelerden taviz verilmesi önlenmek istenmiştir. Aynı zamanda ETUC, bu dönemde kuruluşundan itibaren bir sosyal taraf olarak AB politika oluşturma sürecinde elde ettiği pozisyonu kaybetmemek ve atıl bir aktör haline gelmemek için de etkin bir sendikal strateji ile hareket etmeye çalışmıştır.

Yukarıda ele alınan tartışmalar kapsamında bu çalışmada, 2008 Finansal Krizi'nin Avrupa sosyal politikası üzerinde oluşturduğu etki, benimsenen yeni ekonomik yönetim modeliyle birlikte ortaya konulan kurallar dizisinin AB'nin sosyal politikasına yansımaları, politika oluşturma sürecinde bir sosyal taraf olarak ETUC'un yaşanan gelişmeler karşısındaki tutumu ve 2017 yılında Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun kabulüyle birlikte Avrupa sosyal boyutu tartışmalarının yeniden canlanması yönündeki beklentiler üzerine odaklanılmaktadır. Ayrıca yaşanan süreçte ETUC tarafından benimsenen sendikal strateji ve politikalar, kriz ve krizin ortaya çıkardığı sorunlarla mücadelenin yanında, Avrupa sosyal boyutuna yönelik hedeflerin canlı tutulması ve böylece politika oluşturma sürecinde ETUC'un etkin bir taraf olarak varlığını koruma çabasıyla da ilişkilendirilmiştir. Böylece ETUC ve Avrupa sendikal hareketinin önümüzdeki dönem ortaya koyacağı strateji ve politikaların hangi doğrultuda şekillenebileceği anlaşılacak istenmiştir.

Bu çalışmada, bir ya da birkaç duruma ilişkin unsurların bütüncül bir yaklaşımla, farklı veri kaynakları kullanılarak derinlemesine araştırıldığı, genel olarak tanımlayıcı ve betimleyici bir nitelik taşıyan nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntem olarak tercih edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2017: 411-413). Çalışma boyunca ilgili araştırma yöntemi doğrultusunda 2008 Finansal Krizi, Kriz'in ortaya çıkardığı sorunlar ve ETUC'un kriz sürecinde benimsediği sendikal stratejiler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. ETUC tarafından benimsenen strateji ve politikaların kriz sürecindeki gelişmeleri nasıl etkilediği ve yaşanan gelişmelerden ETUC'un nasıl etkilendiği birincil belgelere dayalı olarak derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca ETUC'un geçmiş dönem faaliyetleri incelenirken kimi arşiv belgelerine de yer verilmiştir.

1. 2008 KÜRESEL FİNANSAL KRİZİ: ORTAYA ÇIKIŞI VE AVRUPA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Büyük buhrandan sonra yaşanan en büyük mali ve ekonomik gerileme olarak tanımlanan ve 2008 yılında ortaya çıkan finansal krizin ilk etkileri ABD’de konut fiyatlarının düşmesiyle birlikte hissedilmeye başlanmış, ardından mortgage piyasalarının çökmesiyle çok daha etkili hale gelmiştir. Konut piyasalarında yaşanan bu gelişmeler hızlı bir şekilde finans piyasalarına da yayılmış, oluşan korku ortamının bir sonucu olarak bankalar arasındaki borç alışverişi durdurulmuştur. Bankalar arası kredilerin durdurulmasıyla birlikte finansal kurumlar likidite sıkıntısına girmek suretiyle durumdan son derece sert bir şekilde etkilenmişlerdir. 2008 yılı sonunda ABD hükümetinin Lehmann Brothers’ın iflas etmesine izin vermesinin ardından finans piyasaları dünya çapında önemli ölçüde çıkmaza girmiştir (Zahn, 2013: 7-8). ABD ve Avrupa’daki hükümetler, ülkelerindeki bankalara acil durum fonu sağlamak, yatırımları garanti altına almak, ekonomilerin iyileştirilmesi için ağır teşvik paketleri uygulamak ve çıkmaza giren bazı finans kurumlarını kamulaştırmak durumunda kalmışlardır. Belirtilen gelişmeleri takiben kriz ABD dışına yayılarak diğer ülkeleri de etkisi altına almıştır. 2009 yılında Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın (GSYİH) küresel ölçüde daralmasıyla birlikte bahsedilen finansal kriz, küresel bir ekonomik krize dönüşmüştür. Krizin oluşturduğu etkiler sonucunda kamu gelirleri önemli ölçüde azalmış ve bu durum refah devletleri üzerinde ağır bir yük haline gelmiştir (ETUC, 2011a: 10; Akçay ve Güngen, 2014: 21-22).

Avrupa süreç içerisinde krizden önemli ölçüde etkilenen bölgelerden birisi olmuştur. Kriz, ABD’de önemli oranda şirketler üzerinde etkili olurken, Avrupa’ya etkisi altına almaya başladığında devletlerin borç krizi içerisine girmesine yol açmıştır. Bu süreçte yatırımcıların ve derecelendirme kuruluşlarının piyasalara olan güvenleri azalmış, Portekiz, İrlanda, Yunanistan ve İspanya başta olmak üzere Avro bölgesindeki bazı ülkelerin kredi derecelerinin düşürüldüğü görülmüştür (Akçay ve Güngen, 2014: 108). Kredi notlarının düşmesinin ardından, bu ülkelerde faiz oranlarının yükselme eğilimi göstermesiyle birlikte bir borç krizine girilmiştir. Böylece finansal kriz zaman içerisinde küresel bir borç krizi halini almıştır (Zahn, 2013: 8).

Krizin nedenlerine ilişkin birçok farklı görüş dile getirilmiş olsa da krizin sonuçları nedenleri karşısında çok daha somut bir şekilde ortaya çıkmıştır. Kriz sonucunda zarara uğrayan finans kuruluşlarının, bankaların ve devletlerin zararlarının karşılanması amacıyla ortaya atılan programlarla birlikte kamu borçlarında ciddi artışlar yaşanmış, ortaya çıkan ekonomik durgunluk sonucunda krizin bedeli toplumun genelinin sırtına yüklenmiştir (ETUI, 2013a: 26-27; Akçay ve Güngen, 2014: 104). Kısacası kriz, birçok AB üyesi ülkede yoksulluğun, eşitsizliğin ve işsizliğin

artmasına neden olmuştur. Ortaya konulan önlem politikaları ve benimsenen yeni ekonomik yönetim modeli beraberinde sosyal konulara olan ilginin azaldığı ve hali hazırda var olan sosyal politika önlemlerinden taviz verildiği görülmüştür.

1.1. Kemer Sıkma Politikalarının Uygulamaya Geçmesi

Borç krizi, 2010 yılı itibariyle birçok AB üyesi devleti etkisi altına almıştır. Krizin ekonomik etkilerinin ülkeler ve sektörler arasında önemli farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Krizin etkilerinin hissedilmesiyle birlikte AB üyesi birçok ülkede GSYİH ciddi şekilde düşmüştür. Sektörel olarak, imalat ve inşaatındaki üretim düşüşü özel hizmetlerden çok daha keskin olmuştur. İmalat sektöründe, tekstil, giyim ve otomotiv süreçten en çok etkilenen alanlar arasında yer almıştır. Hizmet sektöründe ise perakende, ulaşım ve iletişim alanlarında krizin etkisi yoğun olarak hissedilmiştir (Glassner, Keune and Marginson, 2011: 307).

2009 yılı sonlarında Yunanistan'da bütçe açığı ortaya çıkarken, borçlanmanın arttığı görülmüştür. Yunanistan 2009 yılı Ekim ayında borçlarını ödeyemeyeceğini açıklamış, 2010 yılı Şubat ayında ise Avrupa Komisyonu tarafından bütçe denetimi altına alınmıştır. Bahsedilen gelişmeleri takiben Avrupa liderleri, Komisyon ve Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund- IMF) Yunanistan'ın kamu maliyesi reformu ve istikrarı adına bir dizi kurtarma paketini gündeme getirmişlerdir. Ancak ilgili kurtarma paketinin beklenen sonucu vermemesi üzerine 2011 yılı Ekim ayında Avro bölgesi liderleri ve IMF öncülüğünde Yunanistan'ın borçlarının bir kısmının silinmesi noktasında mutabakat sağlanmıştır. Ardından bu kurtarma operasyonu karşısında kemer sıkma politikalarının ön plana çıktığı görülmüştür. 2010 yılı itibariyle ise borç krizi hızla İrlanda ve Portekiz'e de yayılmış, sonrasında benzer gelişmeler İspanya ve İtalya'da da yaşanmıştır. 2010 yılı Kasım ayında İrlanda, borçlarını ödeyebilmek adına Avrupa Finansal İstikrar Fonu (European Financial Stability Facility)¹'na ihtiyaç duyduğunu açıklamıştır. Bunu takiben 2011 yılı Mayıs ayında İspanya, Portekiz ve İtalya, borçlarına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirebilmek için finansal desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir (Zahn, 2013: 8).

Krizle mücadele aşamasında hükümetlerin ve AB kurumlarının öncelikli olarak kemer sıkma politikalarını ön plana çıkardıkları görülmüştür. Bu politikalar genellikle AB ve IMF'den destek alınabilmesi için karşılanması gereken şartlar kapsamında uygulamaya koyulmuş ve zamanla birçok AB ülkesine yayılmıştır.

1 Avrupa Finansal İstikrar Fonu'nu 7 Haziran 2010 tarihinde mali istikrarın korunması ve ekonomik güçlük çeken Avro bölgesi ülkelerine mali yardım sağlanması amacıyla AB Komisyon'u tarafından kurulmuştur. Fon, Avro bölgesi ülkeleri tarafından, borç krizinin etkilerinin hafifletilmesi amacıyla finanse edilmektedir (ESM, 2019).

Kemer sıkma uygulamaları sonucunda ücretler, kamu hizmetleri, sosyal güvenlik uygulamaları, emeklilik sistemleri, çalışma ve yaşam koşulları AB genelinde gerileme göstermiştir. 2010 yılı sonrasında sosyal politika önlemlerinde ve kamu hizmetlerinde ciddi kesintiler gerçekleştirilmiştir. İşçiler, memurlar, emekliler ve diğer dezavantajlı kesimler kemer sıkma politikalarının etkilerini en yoğun hisseden gruplar arasında yer almıştır. Kemer sıkma politikaları; eğitim, sağlık, kamu yatırımları gibi alanlarda kesintilere yol açmakla birlikte neo-liberal politikaların meşrulaştırılması adına bir fırsat olarak da değerlendirilmiştir (ETUI, 2013a: 26-27).

1.1.1. Kemer Sıkma Politikalarının Sosyal Boyut ve İstihdam Üzerindeki Etkisi

Ekonomik krizin AB sosyal modeli üzerindeki olumsuz etkileri son derece keskin bir şekilde hissedilmiş, krizden kaynaklanan durgunluk Avrupa'nın sosyal refah yaklaşımını tehdit etmiştir. Kamu harcamalarında yapılan kesintiler sonucunda sosyal politika uygulamaları ve kamu hizmetlerinde ciddi bir gerileme yaşandığı görülmüştür. Büyüme oranlarının düşmesiyle birlikte II. Dünya Savaşı sonrasında AB ülkelerindeki en yüksek işsizlik oranlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Finans sektörünü gözetken kurtarma politikaları ve programları, ortaya çıkan sorunlarla mücadele aşamasında öncelikli araçlar olarak dikkate alınmıştır. Kurtarma politikaları ve programları aracılığıyla devlet garantisi ve yeniden sermayelendirmenin etkisiyle bankaların daha fazla kredi sağlamasına olanak verileceği, bu durumun ise istihdam ve yatırımları teşvik edeceği düşünülmüştür (Zahn, 2013: 16). Ancak beklenenin aksine uygulamalar, eşitsizliklerin görmezden gelinmesine ve işgücü piyasaları üzerinde bir baskının oluşmasına neden olmuştur. Krizin etkilerinin hissedilmeye başlamasından itibaren reel ücretler sürekli olarak kötüleşmiş, bunun sonucunda ücret deflasyonu yaşanırken, bu durum piyasalara olan güvenin azalmasını beraberinde getirmiştir (ETUI, 2013a: 50; Costa, 2012: 402-404).

Avrupa'da krizle mücadele aşamasında kabul edilen ve uygulanan politikalar işsizlik, eşitsizlik ve yoksulluğun derinleşmesine neden olmuştur. Kemer sıkma politikaları sonucunda AB'de milyonlarca insanın çalışma ve yaşam koşullarının kötüleştiği görülmüştür. Gençler, göçmenler ve düşük vasıflı işlerde çalışanlar krizin en çok etkilediği grupları oluşturmuştur. Krizin etkilerinin hissedilmesiyle birlikte genç işsizliğinde önemli bir artış yaşandığı gözlenmiştir. Gençlerde işsizlik oranı AB genelinde 2013 yılında en yüksek seviyesine ulaşarak %23,8 olurken, bu oran Yunanistan'da %58,3 ve İspanya'da %55,5 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Avrupalı olmayan göçmen işçiler arasında ise işsizliğin 2008 ile 2012 yılları arasında %7,3 arttığı belirtilmiştir (ETUI, 2013b: 12; Eurostat, 2019a).

Genel olarak değerlendirildiğinde işsiz sayısı dünya genelinde 2009 yılında 212 milyona ulaşırken, 2008 ile 2010 yılları arasında Avrupa'daki işsiz sayısı 8 milyon

kişi artarak 23 milyonun üzerine çıkmıştır (ETUC, 2010b). AB'de 2008 yılında %7 olan işsizlik oranı, 2013 yılında en yüksek seviyeye ulaşarak %10,9 olarak kayıtlara geçmiştir. 2013 yılında işsizlik oranlarının Yunanistan'da %27,5 ve İspanya'da %26,1 olduğu görülmüştür. 2008 yılı itibariyle işsizlikteki artışın yanında eşitsizlikler de hızlı bir şekilde artmıştır. 2012 yılında Avrupa vatandaşlarının %24,8'inin yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında oldukları ifade edilmiştir (ETUI, 2013b: 11-12; Eurostat, 2019b; Eurostat, 2019c). Kısacası küresel krizin ekonomik ve sosyal maliyetlerinin oldukça yüksek olduğu anlaşılmıştır. Özellikle işsizlik oranlarında yaşanan artış, krizin işgücü piyasaları üzerindeki baskısı anlamında da son derece önemli bir unsur olarak dikkat çekmiştir. 2012 ile 2013 yılları arasında en yüksek oranlara ulaşan işsizlik, ancak 2014 yılından itibaren düşmeye başlamıştır.

Tablo 1: 2007-2018 Yılları Arası AB Düzeyinde İşsizlik ve Genç İşsizliği (%)

AB-28	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İşsizlik	7,2	7,0	9,0	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4	8,6	7,6	6,8
Genç İşsizliği	15,8	16,0	20,3	21,4	21,8	23,3	23,8	22,2	20,4	18,7	16,9	15,2

Kaynak: Eurostat2019a; Eurostat2019b

AB kurumları, ücretlerin sabitlenmesi veya düşürülmesi, emekli maaşlarında kesintiler yapılması, işten çıkarmaların kolaylaştırılması, işsizlik yardımlarının sınırlandırılması gibi bazı kısıtlamalara yol açacak şekilde işgücü piyasalarında daha fazla esneklik arayışı içerisine girmişlerdir. Esnekleşme tartışmaları çalışma mevzuatı üzerinden de somutlaştırılmaya çalışılmıştır (ETUC, 2017; Bieler, 2014: 121). İstihdam yaratmayı teşvik etmek amacıyla bazı ülkelerde esnek sözleşme biçimleri teşvik edilmiştir. Portekiz, Yunanistan ve Romanya gibi ülkelerde sabit süreli sözleşmelerin azami süreleri uzatılmıştır. Yunanistan, Çekya, Estonya ve Litvanya gibi ülkelerde ise geçici istihdam ve geçici istihdam bürolarıyla ilgili sınırlamaların kaldırıldığı görülmüştür (Costa, 2012: 402-404). Ekonomik krizin başlangıcından itibaren çalışanların hakları, özellikle ulusal iş kanunları aracılığıyla esnekliği artırmak ve işgücü maliyetlerini düşürmek amacıyla baskı altına alınmıştır. İş kanunu kapsamında önlem ve reform tartışmaları beraberinde gerçekleştirilen esnekleştirme girişimleri çoğunlukla ekonomik nedenlerle iş sözleşmelerinin, çalışma sürelerinin ve toplu pazarlık sistemlerinin güvencesiz bir hal almasına neden olmuştur (ETUI, 2013a: 27-36; ETUC, 2019: 15-20).

İş kanunlarında yapılan değişiklikler vasıtasıyla işverenler, İspanya ve Romanya gibi ülkelerde çalışma saati ve ücretlere ilişkin konularda tek taraflı değişiklik yapma noktasında özgürleşmişlerdir. Kemer sıkma paketleri kapsamında Avro bölgesindeki bazı ülkeler işçilik maliyetlerini azaltmak yoluyla rekabet güçlerini

artırma amacı içerisinde hareket etmişlerdir. Böylece ücret artışını engellemek adına bir takım girişimlerde bulunmuş, bu da reel ve nominal ücretlerde düşüşe neden olmuştur. İspanya ve Macaristan gibi ülkelerde hükümetler asgari ücret konusunda sosyal taraflardan fikir almayı bırakmıştır. 2012 yılında Portekiz ve İspanya'da asgari ücret artışları durdurulurken, Yunanistan'da asgari ücretin nominal olarak 25 yaş üzeri çalışanlar için %22 ve 25 yaş altı çalışanlar için %32 oranında azaltıldığı görülmüştür (Busch et al., 2013:13). Macaristan ise asgari ücret üzerindeki vergilerde artış yapma yolunu tercih ederek reel ücretlerin düşmesini sağlamıştır. Ücretlerle birlikte işgücü piyasası politikaları noktasında da farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. Bazı AB ülkelerinde aktif işgücü piyasası politikalarına ayrılan fonlar azaltılmış, bu durum Litvanya, İspanya ve İrlanda gibi ülkelerde pasif işgücü piyasası politikalarına doğru bir kaymayı beraberinde getirmiştir (Vaughan- Whitehead, 2015: 17-18).

Kolektif hakların tanınması anlamında da işçiler aleyhine düzenlemelere gidildiği görülmüştür. Kemer sıkma politikaları beraberinde toplu pazarlığın merkezleşmesini hedefleyen ücret politikaları aracılığıyla, Avrupa'da ücretler ve toplu pazarlık konusunda güçlü bir baskı oluşturulmuştur. Özellikle uluslararası müdahaleye tabi olan ülkelerde toplu pazarlığın merkezleştirilmesine yönelik eğilim çok daha hissedilir hale gelmiştir. Bu doğrultuda toplu pazarlığın odağının çok işverenli toplu pazarlıklardan, şirket düzeyinde toplu pazarlığa doğru kaydığı görülmüştür. İstihdam için elverişli bir ortam sağlama hedefi ve rekabetin artırılması söylemi beraberinde sendikaların sektörel müzakereler ve ücret oluşturma sistemi üzerindeki rolü azaltılmaya çalışılmıştır (ETUI, 2013a: 51; ETUI, 2013b: 46). Birçok ülkede ücretlerin toplu pazarlık vasıtasıyla düzenli olarak ayarlanması yönündeki yerleşik uygulamalar terk edilmiştir. Üçlü istişarelerin zayıflaması bu gelişmelerin yaşanmasında önemli bir rol oynamıştır. Portekiz, Romanya ve İrlanda gibi ülkelerde ücretlerle ilgili üçlü müzakerelerin kesintiye uğradığı görülmüştür. AB'deki bazı ülkeler grev hakkı noktasında da kısıtlamalara gitmiştir. Macaristan bu ülkelerin başında gelmiştir. Yunanistan'da serbest toplu pazarlık hakkına müdahale edilmiştir. Ayrıca sivil seferberlik kararıyla Yunanistan'da grev hakkı da ihlâl edilmiştir (Vaughan-Whitehead, 2015: 17).

Kıscacı finans ve borç krizi Avrupa'da aynı zamanda demokrasi ve sosyal politika krizini de beraberinde getirmiştir. Komisyon özellikle işsizlik sorunuyla mücadele noktasında büyük ölçüde esneklik kavramına odaklanmıştır. Kriz sürecinde sosyal diyalog mekanizmalarının da sektöre uğradığı görülmüştür. 2000'li yılların sonu itibariyle sektörlerarası sosyal diyalog Avrupa'da güç kaybetmiştir. Kamu harcamalarının azaltılması, ücretlerin düşürülmesi gibi kararların alınması aşamasında sendikalar sürecin dışında tutulmuşlardır. Bazı ülkelerde sosyal diyalogun kapsamını sınırlayan bir dizi önlem kabul edilmiştir. İstihdama ilişkin

mevzuat reformları ve ulusal sosyal koruma sistemlerini düzenleyen reformlar yeni Avrupa ekonomik yönetişiminin çerçevesini belirlemiştir. Sosyal diyalogdan ziyade ekonomik yönetişimin iyileştirilmesi yoluyla Avrupa düzeyinde krizin çözüme ulaştırılması amaçlanmıştır (ETUI, 2012). Kısacası krizle mücadele aşamasında sosyal politika önlemlerinin belirlenen temel öncelikler arasında yer almadığı görülmüştür. Bunun ötesinde krizin oluşturduğu etkilerin hafifletilmesi açısından öncelikli olarak sosyal harcamalar ve iş gücü maliyetleri noktasında bir tasarruf eğiliminin ön plana çıkarıldığı dikkat çekmiştir. Bahsedilen sorunların yaşanmasında AB tarafından benimsenen yeni ekonomik yönetişim anlayışının son derece etkili olduğu görülmüştür.

1.2. AB Yeni Ekonomik Yönetişim Modeli: Kural, Baskı ve Denetim

Ekonomik yönetişim tartışmaları AB'nin gündemini her dönem meşgul eden önemli konular arasında yer almıştır. Avrupa Topluluğu² 1960-70'li yıllarda daha derin bir parasal bütünleşme planını, daha derin bir ekonomik bütünleşme planı ile dengelemeye çalışmıştır. Bu süreçte döviz kurlarının sabitlenmesini, para politikasının uluslararası bir kuruma devredilmesini ve tek bir para birimine geçilmesini içine alan para politikasını bütünleşme sürecine dâhil etmeden önce daha derin bir ekonomik bütünleşme sürecinin sağlanması gerektiği savunulmuştur. İlgili dönemdeki ekonomik yönetişim anlayışında uluslararası bir Ekonomi Politikası Karar Merkezi'nin oluşturulması, bütçe ve maliye politikalarının koordinasyonu ön plana çıkmıştır. 1977 yılında hazırlanan *MacDougall Raporu* ile daha derin bir ekonomik ve parasal bütünleşmenin sağlanabilmesi için Topluluk kamu maliyesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ekonomik yönetişimin 1980'lerde Tek Avrupa Senedi, Avrupa para sistemi ve iç pazar tartışmaları kapsamında şekillendiği görülmüştür. 1989 yılında hazırlanan *Delors Raporu*'nda da önceki raporlarda dile getirilen kaygılar benzer şekilde yer almıştır. Ancak *Delors Raporu*'nda alt başlıklarda detaylandırılacağı üzere sosyal tarafların rolü anlamında bir farklılaşmaya gidildiği dikkat çekmiştir. 1992 yılında imzalanan AB Antlaşması da *Delors Raporu* ile uyumlu bir şekilde oluşturulmuş ayrıca *Delors Planı* AB Antlaşmasına dâhil edilmiştir (Verdun, 2013: 24-25).

2008 Küresel Finansal Krizi'nin Avrupa'daki etkisinin artmasıyla birlikte tartışmaların parasal birlik ve Avro para birimi üzerine yoğunlaştığı ve Avro'nun sürdürülebilirliğinin sorgulandığı görülmüştür. Sabit kur sistemiyle birlikte piyasalardaki dalgalanmaları önlemenin mümkün olmadığı, Avro krizi sonrasında kemer sıkma politikaları uygulayan ülkelerin çok daha zor duruma düştükleri, piyasalarda oluşan baskıyı dengelemenin güçleştiği tartışılan konular arasında yer

2 Çalışma içerisinde 1992 yılında AB Antlaşması'nın imzalanmasından önceki süreç için Avrupa Topluluğu sonraki süreç için Avrupa Birliği ifadesi kullanılmıştır

almıştır. Yunanistan, Portekiz, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde borç stoklarının artması Avro krizi ile ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda politik ve sosyal kaygılarla ekonomik bütünleşmenin eş zamanlı gerçekleştirilemeyeceği noktasındaki endişeler dile getirilmiştir. Kısacası AB politik, ekonomik ve sosyal açıdan yeni bir arayış içerisine girmiştir (Selamoğlu, 2018: 30-32).

Bahsedilen gelişmelerle birlikte 1985 yılından beri Birlik tarafından benimsenen ve Avrupa'nın bütünleşmesi noktasında politik stratejiyi şekillendiren tek pazar rejiminin yeni bir ekonomik yönetim rejimi ile tamamlanması gerektiği fikri ön plana çıkmıştır. Malların, sermayenin, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımına dayalı yatay bir Pazar bütünleşmesi yerine, yasama usulüne uygun düzenlemelerle hareket edilen, ayrıntılı kurullarla donatılmış daha dikey bir ekonomik yönetim rejiminin oluşturulması hedeflenmiştir (Jordan, Maccarrone and Erne, 2020: 2). Bu doğrultuda AB, üye ülkelerde çok daha bağlayıcı tedbirler alma eğilimine girmiştir. Açık Koordinasyon Yöntemi gibi daha yumuşak nitelikli uygulamaların yerine, daha etkin ve bağlayıcı denetim mekanizmalarına öncelik verilmiştir. Yeni ekonomik yönetim modelinin de bu doğrultuda şekillendiği görülmüştür (Selamoğlu, 2018: 37).

Ekonomik yönetimi güçlendirmek adına üye devletlerin ekonomi ve bütçe politikalarının koordinasyonu ile ilgili AB hukuk hükümlerinde ilk reform 2010 yılı Eylül ayında *Avrupa Dönemi (European Semester)*'nin onayı neticesinde gerçekleştirilmiştir. Avrupa Dönemi, politikaların, ekonomik önceliklerin, makroekonomik politikaların ve bütçe gözetiminin koordinasyonunu sağlamak üzere tasarlanmıştır. Rekabetçilik, istihdam, kamu maliyesinin sürdürülebilirliği ve finansal istikrarı güçlendirmeye yönelik tamamlayıcı bir reform gündemi olan *Avro Rekabet Paketi (Euro Plus Pact)*, 2011 yılı Mart ayında onaylanmıştır. İstikrar ve Büyüme Paketi'nin etkisiz uygulama mekanizması ise 2011 yılı Aralık ayında *Altı Paket (Six Pack)* tarafından değiştirilmiştir. Altı Paket tarafından ortaya konulan kurullar aracılığıyla, ekonomik dengesizliklerin önlenmesi ve sürdürülebilir kamu maliyesinin oluşturulması hedeflenmiştir. Paket aracılığıyla oluşturulan kurullar, Avro bölgesinin uzun vadede düzgün bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla mali gözetim ve makroekonomik gözetim ile ilgili hükümleri de içermiştir. 2012 yılı Mart ayında imzalanan *İstikrar, Koordinasyon ve Yönetişim Antlaşması (Treaty on Stability, Coordination and Governance)* ile birlikte dengeli bir bütçe kuralına dayanan yeni bir mali disiplin benimsenmiştir. 19 Mart 2013 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Konsey, gelecekte bankacılık alanında yaşanabilecek krizleri önleme söylemiyle Avrupa Merkez Bankası'na yeni yetkiler verilmesi konusunda anlaşmaya varmıştır. 30 Mayıs 2013 tarihinde ise Avro bölgesinin daha güçlü koordinasyonu ve aşırı açıkların izlenmesi çerçevesinde bütçe kararlarında şeffaflığı arttırmak için *İki Paket (Two Pack)* yürürlüğe girmiştir. Avrupa Komisyonu 2008

yılından itibaren tüm finansal aktörlerin, ürünlerin ve pazarların içinde yer aldığı daha sağlam ve daha etkili bir finansal sektör oluşturmak, sektörün uygun şekilde düzenlenmesini ve etkin bir şekilde denetlenmesini sağlamak için yoğun kurallar dizisi oluşturmuştur (Laruffa, 2014: 6).

Yeni ekonomik yönetim modelinin finans sektörünün etkisi ve öncülüğünde, Troyka (Avrupa Merkez Bankası/Avrupa Komisyonu/Uluslararası Para Fonu)'nın gücü ile geliştirildiği görülmüştür. Yaşanan gelişmelerle birlikte ulusal parlamentoların yetkileri sınırlandırılmış, ulusal bütçelerde Avrupa kurumlarının etkileri artmış, sadece mali kaygılarla hareket edilmeye başlanmıştır (Selamoğlu, 2018: 40). Yeni ekonomik yönetim, kurumların yetkilerinin isteğe bağlı olarak kullanılmasını engellemiş, sistemin işleyişini korumak adına oluşturduğu kurullarla birlikte siyasi takdir yetkisi üzerinde kısıtlamalar meydana gelmiştir. Böylece Avrupa vatandaşlarının kurullar ve politikalar üzerinde kontrolü yerine Avrupa vatandaşları üzerinde kurullar tarafından uygulanan bir kontrol mekanizması oluşturulmuştur. Bu durum politika oluşturulma süreçlerine dışarıdan bir katkı sağlanmasını engellemiştir (Laruffa, 2014: 8-9). Bahsedilen gelişmelerle birlikte yukarıdaki başlıklarda da detaylandırıldığı üzere sosyal diyalog mekanizması zarar görmüş, sosyal taraflar arasındaki ilişkiler zayıflamış, sosyal Avrupa hedefinden uzaklaşmış ve demokrasi tartışmaları hız kazanmıştır. Özellikle 2012 yılı sonrasında sendikalar güç kaybetmiş, toplu pazarlık süreci liberalleşmiş, hükümetler tek taraflı karar almaya başlamıştır (Selamoğlu, 2018: 40-41).

ETUC, 2014 yılı Aralık ayında yayımladığı bir bildiri aracılığıyla Avrupa ekonomik yönetim modelinin dengesizliklerine dikkat çekerken, sistemin acilen revize edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Avrupa ekonomik yönetim modelinde, mali istikrarın sağlanması ve ücretlerin kesilmesi yoluyla maliyet rekabetçiliği gibi alanlara öncelik verilirken ekonomik iyileşme, sürdürülebilir büyüme hedefleri, daha fazla ve daha iyi işler ve sosyal uyuma gereken önemin verilmediğine dikkat çekilmiştir. Bu durumun ise birçok AB üyesi ülkede işsizliğin, yoksulluğun ve eşitsizliğin artmasına yola açtığı, böylece ekonomik iyileşmenin söz konusu olmadığı vurgulanmıştır. Böylesi bir ekonomik yönetim anlayışı beraberinde ücret ve çalışma koşullarının daha da kötüleşeceği, bu şartlar altında ise işçilerin AB bütünleşme sürecine olan desteğinin azalacağı ifade edilmiştir. Avrupa Merkez Bankası'nın üstlendiği role de dikkat çeken ETUC, işçilerin ve sendikaların kabul edebileceği bir ekonomik yönetim modelinin ancak Avrupa Merkez Bankası'nın fiyat istikrarını sağlamanın yanında yüksek istihdam ve büyüme düzeyini de savunması halinde mümkün olacağını dile getirmiştir (ETUC, 2014b).

ETUC bildirisinde, ekonomik yönetim modelinin daha kabul edilebilir bir çerçevede şekillenmesi adına bazı önerilerini de dile getirmiştir. Bu kapsamda ETUC

Avrupa antlaşmalarının, Temel Haklar Şartı ile birlikte, AB düzeyinde istihdamı teşvik eden, yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmesini özetten, sosyal adalet ve korumayı önemseyen bir dizi önemli sosyal ilkeyi içerdiğini hatırlatmıştır. Mevcut ekonomik yönetim modelinin ise belirtilen sosyal kaygıları dikkate almadığı, yalnızca kamu açığı ve borç hedefleri veya dış ticaret açıkları gibi ekonomik hedeflere odaklandığı dile getirilmiştir. ETUC bildiride ekonomik yönetim anlayışının bu haliyle daha iyi işler ve yoksulluğun azaltılması hedeflerini içinde barındıran AB 2020 Stratejisi³’nden koptuğuna dikkat çekmiştir. Ekonomik yönetim sistemi tarafından ortaya konulan düzenlemelerin AB’nin sosyal hedeflerini ve temel hakları ihlal ettiği savunulmuştur. Bahsedilen sorunların giderilebilmesi için ekonomik yönetim modelinin, antlaşmalar ve Temel Haklar Şartı’nda yer alan sosyal ilkelere uyumlu hale getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (ETUC, 2014b). Kısacası sosyal boyutun ekonomik yönetimin odağına alınması ETUC’un öncelikli beklentileri arasında yer almıştır.

Sosyal taraflara hem ulusal hem de Avrupa düzeyinde ekonomik yönetim modeli içerisinde daha etkin rol verilmesi de ETUC’un önem verdiği talepleri arasında yer almıştır. Bu aşamada ETUC, ekonomik yönetim modelinin dengelenmesi anlamında sistemin yönetimine kimlerin karar verdiğinin önemine ve yönetim içerisinde finans kuruluşlarının yoğun etkisine dikkat çekmiştir. Bu doğrultuda ETUC, Komisyon’u, Makro Ekonomik Diyalog’u yeniden yapılandırmaya ve sosyal tarafların katılımını desteklemeye, güçlendirmeye ve genişletmeye davet etmiştir. ETUC ayrıca Komisyon ve Konseyi, Üçlü Sosyal Zirve’nin rolünü yeniden düzenlemeye çağırmıştır. Bu doğrultuda Zirve’nin sosyal ortakların

3 Yaşanan gelişmeler beraberinde AB’nin Lizbon Stratejisi kapsamında belirlenen 2010 yılı hedeflerinin gerisinde kaldığı görülmüştür. Dolayısıyla ekonomik ve sosyal hedefler, sürdürülebilirlik söylemi kapsamında revize edilmiştir. Böylece *Avrupa 2020 Stratejisi: Akıllı Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme için Avrupa Stratejisi (A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth)* 17 Haziran 2010 tarihinde AB Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Sürdürülebilirlik ve kapsayıcı büyüme, AB 2020 Hedefleri’nin çerçevesini meydana getirirken, kaynakların etkin kullanımı, çevreye duyarlı ve rekabetçi bir yapının oluşturulması, sosyal ve bölgesel bütünlüğün sağlanması ve yüksek istihdam hedeflerin temel eksenini oluşturmuştur (Armstrong, 2014: 208; Tokol, 2017: 190; Tür, Doğan ve Koçak, 2018:25). ETUC 5-6 Mart 2013 tarihli kararında, 2020 Hedefleri ile ilgili değerlendirmelerini açıklamıştır. Bu kapsamda ETUC, istihdam piyasasında yaşanan sorunların çözümüne yönelik çok daha kapsamlı ve samimi bir çabanın gerekliliğini savunmuştur. Mevcut ekonomik krizin etkilerinin sonraki on yılda da hissedileceğini vurgulayan ETUC, işsizlik seviyelerinin düşürülmesinin kısa vadede mümkün olmayacağını ifade etmiştir. Vergilerin yüksek ve kamu harcamalarının düşük kalacağına yönelik olumsuz beklentiler de ETUC’un ilgili kararında dile getirdiği hususlardan olmuştur. ETUC, 2020 Hedefleri içerisinde bu kaygıları boşa çıkaracak ve belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesini mümkün kılacak yeterince net bir programın olmadığına dikkat çekmiştir. Buna rağmen Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerinin, sendikaların genel hedefleri ile uyumlu olması nedeniyle ETUC, Strateji hedeflerini desteklemiştir (ETUC, 2013c).

Avrupa Dönemi ve AB 2020 stratejisi bağlamında Avrupa Ekonomik Yönetişimi'ni derinden etkileyebileceği bir forum haline dönüştürülmesi önerilmiştir (ETUC, 2014b). Sosyal tarafların ekonomik yönetim içerisindeki rollerinin güçlendirilmesi yönündeki irade sadece ETUC tarafından değil, Avrupa İşveren ve Kamu İşletmeleri Merkezi (European Centre of Employers and Enterprises Providing Public Services-CEEP), BusinessEurope, Avrupa El Sanatları, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Birliği (European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises – UEAPME)'ni kapsayan diğer taraflarca da ortak bir bildiri ile dile getirilmiştir. Bu bildiriye sosyal tarafların ekonomi ve istihdam politikalarına uygun katılımının esas alınması gerektiği vurgulanırken, Avrupa antlaşmalarının sosyal hükümlerine atıf yapılmış ve her düzeyde sosyal diyalogun canlandırılması gerektiği üzerinde durulmuştur (BusinessEurope et al., 2013). Kısacası yeni ekonomik yönetim modelinin kurallara bağlı sert yapısı ETUC ve diğer sosyal taraflarca eleştirilirken, modelin sert kurallarla tahrip ettiği sosyal boyutun yeniden canlandırılması ve politika üretme süreçlerine sosyal tarafların dâhil edilmesi ETUC'un temel hedefleri arasında yer almış, bu durum Konfederasyon'un kriz sürecindeki sendikal stratejisinde belirleyici olmuştur.

2. AVRUPA SENDİKALAR KONFEDERASYONU'NUN KRİZ KARŞISINDA TUTUMU

Kemer sıkma politikaları sonucunda yaşanan sorunlar beraberinde sendikaların sürece dair tutumları önem kazanmaya başlamıştır. Yaşanan krizin etkisiyle ortaya çıkan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin sadece ulusal düzeyde değil Avrupa düzeyinde de tartışılması gerektiği ön plana çıkmıştır. Bu doğrultuda ETUC, krize karşı Avrupa düzeyinde tepki verilebilmesi açısından son derece uygun bir araç olarak işaret edilmiştir (ETUC, 2010c; ETUC, 2013a: 62). Dolayısıyla ETUC, üyesi sendikaları krize karşı Avrupa düzeyinde ortak bir mücadele sergilemek adına seferber etmeye çalışmıştır. ETUC'un kriz karşısındaki tutumunun iki farklı strateji kapsamında şekillendiği görülmüştür. Stratejilerden ilki diyalog ve uzlaşma temelinde bir çözüm arayışı olmuştur. Bu kapsamda ETUC, üyeleri ile birlikte krizin olumsuz etkilerini önerilecek politikalar aracılığıyla hafifletme ve böylece taleplerini dile getirme çabası içerisine girmiştir. Ayrıca Avrupa düzeyinde gerçekleştirilen eylemler, protestolar ve kampanyalar da ETUC'un kriz sonucunda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik taleplerini dile getirmek adına kullandığı araçlar arasında yer almıştır.

Belirtmek gerekir ki sendikaların ekonomik krizler karşısında ortaya koydukları tepkilerde tarihsel arka planları, ideolojileri, gelişim süreçleri, kurumsal kaynakları ve stratejik eylem için sahip oldukları kapasiteleri doğrudan etkili olmaktadır (Magdalena, McCormick and Hyman, 2014: 49-50). Bu durum

sendikaların üyeleri üzerindeki etkileri, sahip oldukları finansal kaynakları, liderlik ve uzmanlık kapasiteleri, karar vericilerle olan ilişkileri, sosyal kaynakları ve politik etkileri ile de doğrudan ilişkilidir. Ayrıca geçmiş dönemlerde yaşanan benzer olaylar karşısında elde edilen tecrübeler de bu anlamda önemli unsurlar arasında dikkat çekmektedir (Hyman, 2007; Geary, 2016: 132; Gökçe, 2018: 84). Belirtmek gerekir ki ETUC tarafından krize yönelik izlenen politikalar ve stratejilerin şekillenmesinde de bu unsurlar doğrudan etkili olmuştur. Ayrıca ETUC'un farklı gelenek ve görüşten sendikaları aynı çatı altında toplaması, kriz karşısında ortaya konulan tutumun seyrini şekillendiren önemli unsurlar arasında yer almıştır. ETUC üyelerinin farklı ülkelerden sendikalardan oluşması ve her ülkenin krizin etkilerini farklı ölçüde hissetmesi konfederasyon içerisinde bütüncül bir tutumun ortaya konulmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca AB tarafından benimsenen yeni ekonomik yönetim anlayışı kapsamında oluşturulan süreç ve bu sürecin ortaya çıkardığı problemler ETUC'un kriz süresince ortaya koyduğu çabanın ana çerçevesini oluşturmuştur.

2.1. Birlik Politikalarının Şekillenmesinde Bir Aktör Olarak Avrupa Sendikalar Konfederasyonu: Tarihsel Arka Plan

ETUC, 1973 yılında ICFTU üyesi 17 ulusal sendika konfederasyonu tarafından kurulmuştur (ETUI, 1991: 9). 1974 yılında gerçekleştirilen olağanüstü bir kongreyle ise Dünya Emek Konfederasyonu (World Confederation of Labour-WCL) üyesi Hristiyan sendikalar da ETUC üyesi haline gelmiştir. Ayrıca ilgili dönemde Dünya Sendikalar Federasyonu (World Federation of Trade Unions-WFTU) üyesi İtalya Emek Konfederasyonu (Confederazione Generale Italiana del Lavoro- CGIL) WFTU ile bağlarını kopararak, 1974 yılında ETUC üyeliğine kabul edilmiştir. Böylece ETUC farklı görüş ve geleneklerden sendikaları bir araya getiren şemsiye bir örgüt haline gelmiştir. ETUC içerisindeki bahsedilen yapısal ve geleneksel farklılıklar örgüt içerisindeki çatışmaları tırmandırırken, örgütün karar alma hızını da olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle ETUC, ilk faaliyet dönemlerinde Topluluk düzeyinde etkin bir rol elde edememiştir (Gabaglio, 2003: 35-38). ETUC içerisindeki çeşitlilik ve anlayış farklılıkları, örgütün Avrupa kurumları ile etkin bir iletişim içerisine girmesini ve Topluluk politikalarını etkilemesini engellemiştir. Bu doğrultuda ETUC bahsedilen dönemde, Topluluk politikalarını etkilemekten ziyade örgüt içerisindeki sorunları çözmeye ve üyeleri arasında bir uyum oluşturmaya odaklanmıştır. Böylece ETUC, ilk faaliyet yıllarında etki odaklı değil üye odaklı bir yaklaşım benimsemiştir (Kurzewska, 2013: 80-83).

ETUC, kurulduğu andan itibaren işçilerin hak ve çıkarlarının Avrupa düzeyinde korunması ve geliştirilmesini temel hedefleri arasında saymıştır. Çalışma hakkı ve insan haklarına saygılı, ayrımcılıkla mücadele edilen, endüstriyel demokrasinin ve iyi çalışma standartlarının sağlandığı bir Avrupa toplumunun

oluşturulması ETUC'un öncelikleri arasında yer almıştır (ETUC, 1973a:2; ETUC, 1973b). Kısacası ETUC, sosyal boyutu güçlü bir Avrupa hedefini her fırsatta dile getirmiştir. ETUC, belirtilen hedeflerine ulaşabilmek adına özellikle Avrupa kurumları ile ilişkilerinde ve Topluluk politikalarının oluşturulması sürecinde etkin bir taraf olarak kabul edilme mücadelesini her vakit en önde tutmuştur.

ETUC, ancak 1985 yılı sonrasında var oluş aşamasını tamamlayarak Topluluk politikalarını etkileyebilen bir aktör olma çabasına yönelmiştir. Jacques Delors'un 1985 yılında Komisyon'un başına gelmesiyle birlikte Avrupa bütünleşme süreci tartışmaları hızlanmıştır. 1985 yılında yayınlanan Beyaz Kitap'ta ortaya konulan ve 1986 yılındaki Tek Avrupa Senedi'nde pekiştirilen ortak pazarın tamamlanması hedefini 1992 yılına kadar tamamlamayı hedefleyen Delors, bu süreçte sosyal tarafların görüş ve önerilerine önem verileceğine dikkat çekmiştir. Bu gelişmelerle birlikte ETUC da Topluluk politikalarını etkileme noktasında etkin bir aktör olma çabasını ön plana çıkarmıştır (Mitchell, 2014: 9-10).

Delors başkanlığındaki Komisyon tek pazarın oluşturulması adına somut girişimlerin gerçekleştirildiği bu dönemde ETUC'u desteklemeye başlamıştır. Bu durum ETUC'un sadece ekonomik çıkarlara dayalı bir anlayışın ötesinde sosyal kaygıları da gündemde tutan bir Pazar beklentisini artırmıştır. Komisyon'un hem politik hem de finansal desteğini almaya başlayan ETUC, sosyal konularda Topluluk düzeyinde bağlayıcı düzenlemelerin oluşturulması adına faaliyetlerini hızlandırmıştır. 1980'li yılların ortalarından itibaren sosyal diyalogun gelişiminde önemli bir yere sahip olan Val Duchesse toplantılarının da etkisiyle ETUC ile işveren örgütleri (BusinessEurope ve CEEP) arasındaki ilişkiler de gelişmiştir (Delors, 1985; Mitchell, 2014: 9-10). Ancak işverenler bahsedilen diyalog zemininde bağlayıcı kuralların oluşturulmasından kaçınarak ilişkileri iyi niyet temeline sıkıştırmayı tercih etmiş, bu nedenle Komisyon tarafından desteklenen sosyal diyalog somut bir sonucun ortaya çıkmasını sağlayamamıştır. Böylece Avrupa düzeyinde sosyal diyalog 1990'lı yılların başına kadar taraflar arasında gerçekleştirilen bir forum niteliği sergilemiştir. İlgili süreçte ETUC'un sosyal bir mevzuatın oluşturulması noktasında somut bir etkisi söz konusu olmamışsa da en azından temel sosyal kaygıların Topluluk düzeyinde tartışılması ve gündeme getirilmesi sağlanmıştır (ETUC, 1988: 31-32). Ayrıca 1985 yılında oluşturulan Makro Ekonomik Çalışma Grubu ve Yeni Teknolojiler ve Sosyal Boyut Çalışma Grubu, ETUC ve işveren örgütleri arasında ortak kararların alınmasını sağlamış, makroekonomik konularda ETUC'un görüş ve taleplerinin görünür hale gelmesini mümkün kılmıştır (ETUC, 1986).

Tek pazarın tamamlanmasına yönelik beklentiler, ekonomik ve parasal birlik tartışmalarını canlandırmış, bu doğrultuda yeni bir antlaşmanın müzakere edilmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Ayrıca 1990'lı yılların başında Doğu Avrupa'da

yaşanan gelişmeler Topluluk düzeyinde politik bütünleşmenin güçlendirilmesi noktasındaki tartışmaları da canlandırmıştır. Dolayısıyla bir tarafta ekonomik ve parasal birlik, diğer tarafta politik birlik tartışmaları 1992 yılında imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması'nın müzakere sürecinin temelini oluşturmuştur (Degryse ve Tilly, 2013: 43). Bahsedilen süreç içerisinde sosyal taraflar da Antlaşmayı etkileyebilmek adına yoğun çaba harcamış, 31 Ekim 1991 tarihinde ETUC, UNICE (sonradan BusinessEurope adını almıştır) ve CEEP arasında Topluluk sosyal politikasında sosyal tarafların rolünü güçlendirecek olan *Sosyal Politika Anlaşması* imzalanmıştır. Sosyal Politika Anlaşması, sosyal politika alanında Topluluğun kural oluşturma kapasitesini arttırmayı, nitelikli oy çokluğu sisteminin genişletilmesini ve sosyal diyalogun güçlendirilmesini hedeflemiştir. Bu Anlaşma, sosyal tarafların sözleşmeye dayalı anlaşma yoluyla, belirli sosyal önlemlerin oluşturulması ihtimalini de kuvvetlendirmiştir (Tokol, 2017: 171; Uçkan, 2006: 78-79). Avrupa Birliği Antlaşması, 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanmış, Antlaşmanın 1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır. Sosyal taraflarca imzalanan Sosyal Politika Anlaşması ise bir protokol eşliğinde Antlaşmaya eklenmiştir (Çelik, 2014: 126).

AB Antlaşması neticesinde yaşanan gelişmeler ETUC'un Avrupa düzeyinde müzakere çabalarını somutlaştırmıştır. AB Antlaşması'nın 1993 yılında yürürlüğe girmesinin ardından taraflar arasında direktiflere dönüştürülebilen çerçeve anlaşmaların imzalanması mümkün hale gelmiştir (Uçkan, 2006: 112-113). Amsterdam Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle ise Sosyal Politika Anlaşması Avrupa Topluluğu Antlaşması'na dâhil edilmiş ayrıca Amsterdam Antlaşması'na istihdamla ilgili bir bölüm de eklenmiştir (Degryse and Tilly, 2013: 50). 2007 yılında Lizbon Antlaşması ile birlikte ETUC'un temel hakların bağlayıcı nitelik kazanması yönünde verdiği mücadele sonuca ulaşmış, Temel Haklar Şartı bağlayıcı nitelik kazanmıştır (Sypris, 2008: 220-227; Çelik, 2014: 136). Bu gelişmeler ETUC'un politika oluşturma sürecine katkı noktasında güçlenmesini de sağlamıştır. Bu doğrultuda 1992 ile 2008 yılları arasındaki dönem ETUC'un AB kurumları ve politika oluşturma süreci üzerinde etkili bir sosyal taraf olarak faaliyetlerini gerçekleştirmesine olanak vermiştir.

2008 yılında ABD'de çıkan finansal krizin borç krizine dönüşerek Avrupa'yı derinden etkilemesiyle birlikte ETUC'un etkisinin yüksek olduğu bu dönem de sona ermiştir. Krizle birlikte sosyal diyalog mekanizması etkisini yitirmiş ve birçok ülkede durma noktasına gelmiştir. Kemer sıkma politikaları istihdam piyasalarını doğrudan etkilemiş, işsizlik artarken güvencesiz çalışma şekillerinin yaygınlaştığı görülmüştür (ETUI, 2013a). Krizden ve etkilerinden kurtulmak adına ETUC, koordineli ekonomik politikaların izlenmesi gerektiğini vurgularken kemer sıkma politikalarını sert bir şekilde eleştirmiştir. ETUC, bu doğrultuda alternatif politika

önerilerini diyalog zemininde dile getirmekle birlikte düzenlenen protesto eylemleri aracılığıyla Avrupa'nın her yerinde kemer sıkma politikaları karşısında sert bir tutum ortaya koymaya da çalışmıştır. Yeni ekonomik yönetim anlayışıyla birlikte şekillenen sürece, sosyal alana yönelik kaygıların dâhil edilmesi ve sosyal Avrupa hedefinin yeniden canlandırılması ETUC'un özellikle diyaloga dayalı çözüm arayışlarının temelini oluşturmuştur. ETUC tarafından ortaya konulan bu mücadele süreci aynı zamanda ETUC'un AB politika oluşturma sürecinde yeniden etkin bir sosyal taraf haline gelme çabasını da içinde barındırmıştır.

2.2. Diyalog ve Uzlaşma Temelinde Yumuşak Bir Çözüm Arayışı

ETUC yaşanan ekonomik krizle birlikte ortaya çıkan problemlerin çözümüne yönelik önerilerini ve bu doğrultudaki taleplerini birçok farklı araçla dile getirmiştir. Yaşanan krizin Avrupa sosyal modeli ve sendikal haklar üzerinde olumsuz sonuçlarının olduğunun altını çizen ETUC, bu sorunların ancak etkin politikalar eşliğinde aşılabileceğine işaret etmiştir. ETUC, demokratik işleyişin bir gereği olarak AB'nin temel hakların, sendikal hakların ve sosyal tarafların özerkliğini savunması gerektiğini ifade etmiş, adalet temeline dayanan bir anlayış çerçevesinde krizden çıkış adına etkin bir diyalogun önemine dikkat çekmiştir (ETUC, 2011b).

1-2 Haziran 2010 tarihli Yönetim Kurulu toplantısı sonrasında yayımladığı bir kararla ETUC, krizin toplumsal etkilerinin giderek kötüleştiğini vurgularken, bu kötü etkinin hafifletilmesi ve yaşanan sorunlara çözüm üretilebilmesi adına önerdiği strateji ve politikaları paylaşmıştır. Bu karar aracılığıyla ETUC, *Büyüme, İşler ve Avrupa (Growth, Jobs and Europe)* isimli yeni bir kampanya başlattığını duyururken, Avrupa ekonomisinde büyümenin yollarını ve sosyal boyutunu tartışmak adına bir *Büyüme Zirvesi* gerçekleştirilmesi talebinde bulunmuştur (ETUC, 2010d).

ETUC, 16-19 Mayıs 2011 tarihleri arasında Atina kongresinde yayımladığı *Atina Manifestosu* aracılığıyla sürece ilişkin tutumunu ortaya koymuştur. İlgili Manifesto'da, Avrupa'da krizin gerektiği şekilde yönetilemediği üzerinde durulurken, 2011-2014 yılları arasında ETUC'un kendi yol haritası 20 maddelik bir liste ile özetlenmiştir. Bu doğrultuda ETUC, Yunanistan, Portekiz ve İrlanda'da uygulanan kemer sıkma politikalarının durumu daha da kötüleştiğine ve söz konusu ülkelerde uzun süre devam eden durgunluk ve borç yüklerinin artmasıyla çalışma standartlarının gerilediğine dikkat çekmiştir. Bu nedenle ETUC, işsizlikle, eşitsizlikle ve güvencesizlikle mücadeleyi, büyüme ve sürdürülebilirliği destekleyecek politikaları ve sendikal hareketin güçlendirilmesini öncelikli konular olarak işaret etmiştir (ETUC, 2011c).

ETUC'un kriz karşısında uygulanan politikalara yönelik yayımladığı önemli belgelerden bir diğeri de *Avrupa için Sosyal Bir Taahhüt (A Social Compact for Europe)* ismiyle 5-6 Haziran 2012 tarihli Yönetim Kurulu toplantısı sonucunda kabul edilmiştir. Bu belge aracılığıyla ETUC, temel sosyal haklara öncelik verilmesi gerektiğini vurgulamış, AB'nin 2020 hedeflerine ulaşabilmesi için gerekli gördüğü bazı unsurları sıralamıştır. Sosyal anlamda istikrarlı toplumsal işleyişin oluşturulması, sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması ve finansal kurumların reel ekonomiye hizmet verir hale getirilmesi belirtilen öncelikler arasında yer almıştır. Ayrıca ETUC, Avrupa düzeyinde demokrasi ve sosyal diyalogun etkisizleşmesinden duyduğu kaygıyı dile getirirken, AB genelinde ortaya çıkan sorunlara etkili çözümler üretmenin ancak sosyal diyalog aracılığıyla mümkün olduğunu ifade etmiştir. ETUC, ekonomi politikalarının koordinasyonunu desteklerken, daha önceden elde edilen sosyal kazanımları ortadan kaldıran, sürdürülebilir büyümeyi, ekonomik ilerlemeyi ve istihdamı engelleyen ve kamu hizmetlerini tahrip eden yönetim önlemlerini ciddi şekilde eleştirmiştir. Bu doğrultuda *Ekonomik ve Parasal Birlikte İstikrar, Koordinasyon ve Yönetişim Antlaşması (Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union)*⁴'nün karşısında olduğunu duyurmuştur. Bu Antlaşma karşısında ETUC tarafından ortaya konulan tutum, ETUC'un bir Avrupa antlaşmasına doğrudan ilk karşı çıkışını temsil etmesi anlamında da önemli bir yere sahip olmuştur (ETUC, 2012).

ETUC, krizin etkileriyle birlikte meydana gelen sorunların çözümü adına önerilerinin bir kısmını da 7 Kasım 2013 tarihinde *Avrupa İçin Yeni Bir Yol: Yatırım, Sürdürülebilir Büyüme ve Kaliteli İşler İçin ETUC Planı (A New Path for Europe: ETUC Plan for Investment, Sustainable Growth and Quality Jobs)* isimli kararı ile duyurmuştur. ETUC oluşturduğu planda GSYİH'nın AB'de 10 yıl içerisinde yüzde 2 artırılmasını hedeflemiş ve bu hedefe ulaşılabilmesi için önerdiği politikaları dile getirmiştir. Bu plan çerçevesinde sera gazı emisyonlarını azaltan enerji üretimi, sürdürülebilir sanayi ve hizmet yatırımları, eğitim ve öğretim, araştırma ve geliştirme gibi alanlara yatırım yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Oluşturulacak olan yatırımların uzun vadede 11 milyon kişiye yeni istihdam fırsatı yaratacağı iddia edilmiştir. ETUC, servet vergisi ve finansal işlem vergisinden elde edilecek gelirler aracılığıyla planda belirtilen hedeflerin finanse edilebileceğini savunmuştur (ETUC, 2013b). Belirmek gerekir ki ETUC buna benzer önerilerini daha önceki kararlarında da dile getirmiş, bankaların ikramiye, temettü ve hisse senedi opsiyonlarına ilişkin vergilerini de bir finansman kaynağı olarak işaret etmiştir. Ayrıca ETUC, sosyal harcamalardan yapılan kesintiler ve işgücü maliyetlerinin düşürülmesi çabaları

4 İstikrar Antlaşması olarak da bilinen Antlaşma, 2 Mart 2012 tarihinde imzalanmış ve 1 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Dengeli bütçe kullanımının iç hukuka entegrasyonu Antlaşma'nın temel hükmünü oluşturmuştur (EC, 2019).

yerine vergi kaçakçılığıyla mücadeleye, sabit oranlı vergi politikası yerine ilerici bir vergi politikası izlenmesine öncelik verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bir Avrupa Bonosu oluşturulması da ETUC'un önerileri arasında yer almıştır. Bu bononun Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa hükümetleri tarafından güvence altına alınması gerektiği üzerinde durulmuştur (ETUC, 2008; ETUC, 2010c).

ETUC, yaşanan ekonomik krizin durdurulması ve olumsuz etkilerinin hafifletilmesi adına alınacak önlemler noktasında ortaya koyduğu önerilerle birlikte, ilerleyen dönemlerde benzer bir krizin tekrarlanması halinde benzer sorunların yaşanmaması adına gerçekleştirilmesi gereken yapısal dönüşümler üzerinde de durmuştur. Bunun ise ancak finans sektörünün yeniden düzenlenmesiyle mümkün olacağını savunmuştur. Önerilen dönüşümün Avrupa için *Yeni Sosyal Anlaşma (New Social Deal)* anlamına geldiğini ifade eden ETUC, bu talebini 2009 yılı Mayıs ayında detaylandırmıştır. Yeni Sosyal Anlaşma teklifiyle ETUC, genişletilmiş bir geri kazanım planı yapılmasını, daha güçlü bir refah sistemi oluşturulmasını, iç pazarın ticari özgürlüklerine karşı kolektif haklara öncelik verilmesini, daha güçlü bir toplu pazarlık sistemi oluşturulmasını ve fiyat istikrarı sağlanmasını önermiştir (ETUC, 2009; ETUC, 2011a: 10). ETUC, krize yönelik tepki ve taleplerini sadece yayımladığı belgelerle değil diğer sosyal taraflarla oluşturduğu ortak metinler ve gerçekleştirilen diyalog aracılığıyla da dile getirmiştir. Bu doğrultuda kapsayıcı işgücü piyasalarına ilişkin bir çerçeve anlaşmanın müzakere edilmesi ve uygulanması sağlanmış, 2010 yılı sonrası Avrupa 2020 Stratejisi kapsamında ekonomik ve finansal kriz bağlamında ortak öneriler dile getirilmiştir. Sosyal tarafların sürece katılımını ve rolünü değerlendirmek amacıyla çeşitli seminerler de gerçekleştirilmiştir (Clauwaert and Schömann, 2011). Kısacası ETUC, sosyal diyalogun zayıfladığı bu dönemde, kurumsal ilişkilerin ötesinde taraflarca alınan inisiyatifler doğrultusunda bir iletişimin gerçekleştirilmesi adına çaba harcamıştır.

ETUC, süreç içerisinde çeşitli AB üyesi ülkelerde ortaya çıkan gelişmelere yönelik spesifik tepkilerini de ortaya koymuştur. Yunanistan'da yaşanan süreç ETUC'un gündemine aldığı konular arasında yer almış, 9-10 Mart 2010 tarihli Yönetim Kurulu sonucunda, Yunanistan'la dayanışma adına bir karar yayınlanmıştır. Bu kararında ETUC, Yunan işçilerin işten çıkarılmalarına, ücret ve emekli maaşlarında gerçekleştirilen indirimlere tepki gösterirken, Yunan işçilerinin mücadelelerinde kendileriyle dayanışma içinde olduklarını ifade etmiştir (ETUC, 2010a). ETUC krizin etkilerinin çok daha yoğun şekilde hissedildiği Yunanistan, Portekiz, İspanya gibi ülkelerle ilgili dayanışma çağrısını ve söylemini Konfederasyon genelinde sağlasa da konuyla ilgili daha sert tepkilerin ortaya konulması aşamasında farklı dinamiklerin devreye girdiği ve ETUC üyesi sendikaların verdiği tepkilerin farklılaştığı görülmüştür.

Önceki tartışmalarda da dile getirildiği üzere yeni ekonomik yönetim modelinin sosyal tarafının güçlendirilmesi ve özellikle Avrupa Dönemi'nin daha demokratik bir yapıya kavuşturulması ETUC tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Aslında yukarıda ETUC tarafından ortaya konulan birçok talep ve öneri, içerisinde ekonomik yönetim modelinin daha kabul edilebilir bir düzeye getirilmesi hedefini barındırmıştır. Ancak ETUC'un bu yöndeki hedeflerine yönelik en somut gelişme 9 Eylül 2015 tarihinde dönemin Komisyon Başkanı Jean Claude Juncker'in yaptığı bir konuşmayla Avrupa Sosyal Haklar Sütunu girişimini başlatması olmuştur. Juncker, Sosyal Haklar Sütunu'nu daha adil bir parasal birlik adına önemli bir araç olarak işaret ederken, Sütun'un Avro bölgesinin uyumlaştırılması noktasında kılavuz görevi üstleneceğini ve sosyal boyut tartışmalarını tamamlayıcı bir nitelikte yeniden canlandıracağını belirtmiştir. Sütun'un oluşturulması sürecine ise sosyal ortakların yoğun bir şekilde katkı sunacağı ifade edilmiştir (Juncker, 2015).

İlgili gelişmelerin ardından Sosyal Haklar Sütunu'nun oluşturulması sürecinde ilk taslağın sunulmasının ardından halkın görüşlerinin alınması adına bir danışma süreci başlatılmıştır. Bu danışma sürecinde Komisyon'a yaklaşık 16.500 çevirim içi yanıt ve yaklaşık 200 görüş iletilmiştir (EC, 2020; Fontcha, 2017: 150). ETUC belki de Sosyal Haklar Sütunu'nun şekillenmesine en yoğun katkıyı bu danışma sürecinde sağlamıştır. Bu süreçte ETUC, Avusturya Sendika Federasyonu (Österreichische Gewerkschaftsbund –ÖGB) ve Avusturya Federal Çalışma Odası (Arbeiterkammer -AK) ile birlikte *socialrightsfirst* isimli bir web sitesi oluşturmuştur. Bu site aracılığıyla ETUC'a iletilen görüşler doğrudan Komisyon ile paylaşılmıştır. Komisyon'a iletilen 16.500 çevirim içi yanıtın 15.500'ü bu site aracılığıyla Komisyon'a ulaştırılmıştır (ETUC, 2019b; ETUC, 2019a: 25).

Sosyal Haklar Sütunu'nun şekillendirilmesine yönelik ETUC'un ortaya koyduğu çabalar sadece danışma süreci ile sınırlı kalmamıştır. ETUC, Sütun'un içeriğinin belirlenmesi ve bu doğrultudaki tartışmaları etkilemek adına da yoğun mesai harcamıştır. Bu doğrultuda ETUC Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun kapsamının, ana hedeflerinin ve sınırlarının tanımlanmasında ETUC sekreteryasına destek olmak üzere bir uzmanlar grubu oluşturmuştur. Bu grup aracılığıyla ETUC ile Avrupa Komisyonu arasında yoğun bilgi akışı sağlanmış, toplantılar ve e-posta aracılığıyla taraflar arasında etkin bir iletişim oluşturulmaya çalışılmıştır (ETUC, 2019a: 19).

Avrupa Sosyal Haklar Sütunu hakkında *Kurumlar Arası Bildiri (Interinstitutional Proclamation on the European Pillar of Social Rights)* 17 Kasım 2017 tarihinde Avrupa Komisyonu, Parlamento ve Konsey tarafından imzalanmıştır. Avrupa Sosyal Haklar Sütunu aracılığıyla Avrupa'daki çalışma koşullarının ve yaşam standartlarının geliştirilmesi taahhüt edilmiştir (ETUI, 2019: 43). Avrupa

Sosyal Haklar Sütunu'nun, AB'de sosyal sorunlara yönelik politika girişimlerini canlandıracağı, Sosyal Avrupa tartışmalarına yeni bir ivme kazandıracağı savunulmuştur. Sütun'a, AB'nin ekonomik boyutunu sosyal boyutuyla dengelemek adına iddialı bir taahhüt olarak dikkat çekilmiştir. Avrupa Sosyal Haklar Sütunu, üç temel alan ve 20 geniş ilkeden oluşmuştur. Fırsat eşitliği ve işgücü piyasasına erişim, adil çalışma koşulları, sosyal koruma ve içerme Sütun'un üç temel alanını oluşturmuştur (ETUI, 2018: 66; OJEU, 2017: 10-15).

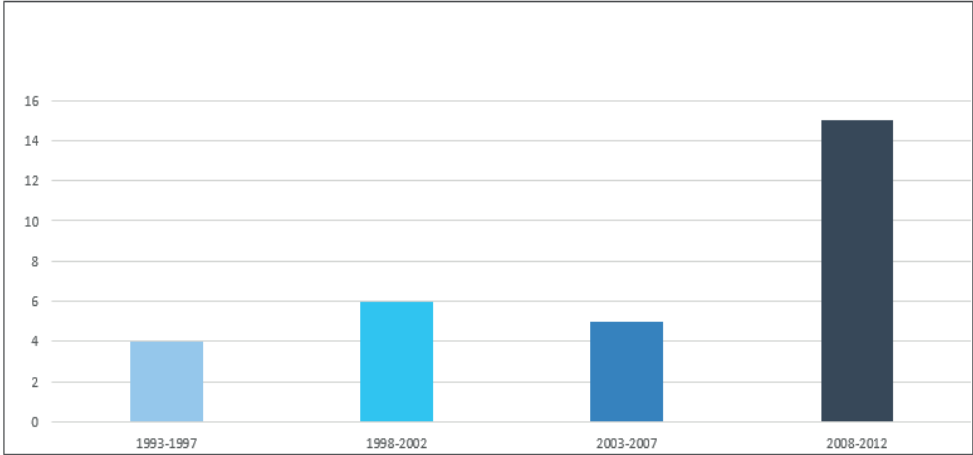
Sosyal Haklar Sütunu'nda yer verilen ilkelerin uygulanabilmesi adına belirli yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulacağı tarafların dile getirdiği ilk eleştiriler arasında yer almıştır. Uygulanması aşamasındaki eksikliklerin giderilmesi için Sosyal Haklar Sütunu adına AB ikincil hukukunda çalışma standartlarının güçlendirilmesi anlamında düzenlemeler yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Sütun zaten var olan hakların varlığını doğrulamakta olduğu nedeniyle de eleştirilmiştir (ETUI, 2018: 67). ETUC, AB'nin sosyal boyutu ile ilgili olarak sosyal diyalog, işçilerin katılımı, refah, yoksulluk ve eşitsizlik konularında Sosyal Haklar Sütunu ile ilgili endişelerini dile getirmiş, uygulama aşamasına yönelik kaygılarını belirtmiştir. Kısacası ETUC, sosyal kaygılar anlamında kısmi bir ilerlemenin olduğunu kabul etmekle birlikte, Sosyal Haklar Sütunu'nda yer verilen ilkelerin hayata geçirilebilmesi için zamana ihtiyaç olduğunu belirtmiştir (ETUI, 2019: 44). Sütun'un uygulanması aşamasında ETUC, AB düzeyinde yasal düzenlemelerin oluşturulması ve Avrupa Dönemi çalışmalarında Sütun'a yönelik girişimlerin artırılması noktasında çabalarını yoğunlaştırmıştır (ETUC, 2019a: 25). Kısacası ETUC, her ne kadar eksiklerini ve uygulama aşamasındaki kaygılarını dile getirirse de Sosyal Haklar Sütunu'na sosyal Avrupa tartışmalarının yeniden canlandırılması ve bir sosyal taraf olarak AB politika yapım sürecinde kendi etkisinin yeniden artırılması anlamında sahip çıkmıştır.

2.3. Kriz Karşısında Agresif Tutum: Avrupa Düzeyinde Eylem ve Protestolar

Birçok AB ülkesinde, özellikle Güney Avrupa'da, sendikalar kemer sıkma politikalarının neden olduğu toplumsal sorunlara çözüm anlamında taleplerini dile getirebilmek adına protesto ve grev gibi agresif mücadele yöntemlerine de başvurmuşlardır. Krizin patlak vermesinin ardından, krizin sonuçlarından derinden etkilenen ülkelerde genel grevler ve kitlesel protestolar gerçekleştirilmiştir. Ancak krizin etkileri noktasında sendikaların tepkilerini genellikle ulusal sınırlar dâhilinde ortaya koyma eğilimi içerisinde oldukları görülmüştür. Bu durumun Avrupa genelinde ortaya konulmaya çalışılan ortak bir dayanışma eğilimini de etkilediği savunulmuştur (Busch et al., 2013: 27). ETUC tarafından organize edilen Avrupa protestolarının etki ve kapsam açısından bu ilişki temelinde ele alınmasının yerinde olacağı düşünülmüştür.

ETUC, topluma empoze edilen kemer sıkma politikalarının karşısında sadece diyaloga dayalı bir mücadelenin yeterli olmayacağını, dolayısıyla sendikaların daha sert bir mücadeleye de hazırlıklı olmaları gerektiği savunmuştur (ETUC, 2010d). Bu kapsamda 2008 yılında krizin başlamasından itibaren ETUC, öneri ve taleplerini dile getirmek amacıyla binlerce kişinin katıldığı çok sayıda protesto, gösteri ve kampanya örgütlemiştir. AB karar mekanizmalarını etkilemek ve farklı ülkelerden işçileri ETUC çatısı altında toplamak adına bu gösterilere önem verilmiştir. ETUC tarafından örgütlenen eylemler belirli bir Avrupa ülkesinde düzenlenen etkinlikler, farklı AB ülkelerinde aynı tarihte organize edilen eylemler ve çeşitli ülkelerde eş zamanlı grevler şeklinde üç farklı yöntemle gerçekleştirilmiştir. Bu eylemlerin kapsamı ve ölçeği genellikle ulusal sendika konfederasyonları tarafından koordine edilmiştir (Dufresne, 2015: 151). ETUC, 2008 ile 2012 yılları arasında farklı kapsam ve büyüklüklerde çok sayıda protesto ve gösteriyi örgütlemiştir. 1990'ların başından itibaren geçen süre dikkate alındığında ETUC, en yoğun protestoları bu dönemde gerçekleştirmiştir.

Şekil 1: Belirli Dönemlerde ETUC tarafından organize edilen protesto sayıları

Kaynak: Mitchell, 2014: 417

ETUC, 5 Nisan 2008 tarihinde Lubliyena'da *Daha Fazla Ücret, Daha Fazla Satın Alma Gücü, Daha Fazla Eşitlik* sloganıyla geniş katılımlı bir gösteri gerçekleştirmiştir. Bu gösterilere 30 ülkeden, 50'den fazla sendikayı temsilen 35 binin üzerinde işçi katılmıştır. Satın alma gücü ve yüksek ücret talebi üzerine yoğunlaşılacak gösteri sonrasında sendika temsilcileri, taleplerini sunmak için dönemin Slovenya Başbakanı ile bir araya gelmişlerdir. Bu gösteri AB'nin yeni üye devletlerinden birinde düzenlenmesi nedeniyle de önemli bir yere sahip olmuştur. Başka bir gösteri

ise 16 Aralık 2008 tarihinde Strazburg'ta gerçekleştirilmiştir. Bu gösteriye katılan 30 binin üzerinde işçi, çalışma süreleri ve çalışma yaşamına ilişkin temel haklarıyla ilgili taleplerini dile getirmişlerdir. ETUC, 14-16 Mayıs 2009 tarihleri arasında *Krizle Mücadele Et, İnsanları İlk Sıraya Koy* sloganıyla bir başka protesto daha düzenlemiştir. Bu kapsamda Fransa, İzlanda, İrlanda ve Letonya gibi birçok Avrupa ülkesinde kitlesel gösteriler gerçekleştirilmiştir. Gösteriler sonrasında İspanya, Almanya, Belçika ve Çekya'ya da yayılmış, ETUC bu gösteriler aracılığıyla sosyal bir Avrupa çağrısını bir kez daha dile getirmiştir (ETUC, 2011a: 72-73; Golden, 2014: 471-473).

2010 yılı sonbaharı itibariyle ETUC'un Avrupa yönetim sistemine protestolar aracılığıyla cevap verme arayışı ivme kazanmıştır. 2010 yılı Eylül ayı ile 2012 yılı Kasım ayı arasında ETUC tarafından çok sayıda Avrupa protestosu gerçekleştirilmiştir. ETUC, 2010 yılı Eylül ayında kemer sıkma politikalarına karşı bir eylem günü örgütlemiş, 29 Eylül 2010 tarihinde 30 ülkeden, 50 farklı sendikayı temsil eden 100 bin işçi Brüksel'de gösterilere katılmıştır. Bu eylemler eş zamanlı olarak farklı Avrupa ülkelerinde de gerçekleştirilmiştir. Gösteriler aracılığıyla tasarruf politikalarına karşı tepkiler dile getirilirken, kaliteli işler ve büyüme lehine taleplere dikkat çekilmiştir. ETUC, Avrupa genelinde gerçekleştirilen benzer eylem günlerini farklı zamanlarda da örgütlemiştir (ETUC, 2011a: 72-73). Merkezi olmayan bir Avrupa Eylem günü de Avro Artı Anlaşması (Euro Plus Pact) ardından 24 Mart 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Sonraki gelişmeleri takiben 2011 yılı içerisinde 9 Nisan Budapeşte, 21 Haziran Lüksemburg ve 17 Eylül Wrocław olmak üzere biz dizi Avrupa eylemi organize edilmiştir (Dufresne, 2015: 151).

2011 yılında Atina'da gerçekleştirilen ETUC Kongresi'nde, İspanya Genel İşçi Sendikası Konfederasyonu (Unio'n General de Trabajadores-UGT) ve İspanya İşçi Komisyonları Sendikaları Konfederasyonu (Comisiones Obreras- CCOO) ETUC'u Avrupa genel grevi de dâhil olmak üzere eşgüdümlü Avrupa grevleri yapma olasılığını değerlendirmeye çağırılmış ve bu öneri Kongre tarafından sıcak karşılanmıştır. Kongre sonuç bildirisinde yaşanan gelişmeler noktasında ortaya çıkan tehlikelere değinilirken, Avrupa sendikal hareketi açısından yeni bir mücadele hattının gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Bu tutumu desteleyen bir şekilde ETUC, Kongre öncesinde gerçekleştirilen protestoların sorunlarla mücadele noktasında yeterli olmadığını kabul etmiş, ulusötesi düzeyde bir eylemselliğin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda ulusötesi grev çabası içerisine girileceği duyurulmuştur (Dufresne, 2015: 151; Stan, Elle and Erne, 2015: 136).

Bahsedilen süreci takiben ETUC, 14 Kasım 2012 tarihinde Avrupa düzeyinde bir eylem günü çağrısında bulunmuştur. İlgili çağrı kapsamında İtalya'da 100'den fazla şehirde 300 bin kişi protestolara katılmış, CGIL'in örgütlediği protestoları

takiben, Yunanistan, İspanya ve Portekizli işçilerle dayanışma içerisinde Yunanistanlı işçilerin % 50'sini kapsayan dört saatlik iş durdurma eylemi gerçekleştirilmiştir. Yunanistan'daki grevler bir hafta öncesindeki 48 saatlik büyük grev nedeniyle beklendiği kadar etkili olmamış, ancak İber yarımadasındaki grevler dikkat çekmiştir. İspanya'da 14 Kasım'da gerçekleştirilen gösterilere yaklaşık iki milyon kişinin iştirak etmiş, Madrid'deki yürüyüşlere 800 bin kişi katılım sağlamıştır. Ayrıca 14 Kasım eylemleri kapsamında Portekiz ve İspanya'da 24 saat genel grev ilan edilmiştir. Tüm bu grevler ilgili ülkelerde birçok şehirde ademi merkezi gösteri ve eylemlerle de desteklenmiştir. 14 Kasım eylemleri kapsamında Fransa'da 100'den fazla protesto gerçekleştirilmiş, Brüksel'de ETUC öncülüğünde binlerce işçi AB Komisyonu'na yürümüştür. Benzer şekilde Polonya, Çekya, Romanya ve Slovenya gibi ülkelerde de yoğun gösteriler gerçekleştirilmiştir. Buna karşın Kuzey Avrupa ve Almanya'daki sendikalar tarafından gerçekleştirilen eylemlerin dayanışmanın ötesine geçemediği ve sembolik bir nitelik taşıdığı görülmüştür. Kısacası protestoların türüne göre eylemlerin gerçekleştirildiği ülkeler üç farklı kategoride tanımlanmıştır. İspanya, İtalya, Yunanistan ve Portekiz tarihlerinde ilk defa aynı anda genel grev çağrısı yaparak ilk kategoriyi oluşturmuştur. Fransa ile orta ve doğu Avrupa ülkeleri yoğun protestoların gerçekleştirildiği ikinci grup içerisinde yer almışlardır. Son olarak Almanya, Hollanda, İngiltere ve İsveç gibi büyük Kuzey ülkeleri sembolik dayanışma mesajları eşliğinde küçük eylemlerin gerçekleştirildiği üçüncü grubu oluşturmuştur (Helle, 2015: 230; Dufresne, 2015: 151-152).

Tablo 2: ETUC Tarafından Düzenlenen Avrupa Eylemleri ve Protestoları (2008-2014)

Tarih	Protestoların Kapsamı ve Sloganları	Eylemin Düzenlediği Yer	Katılımcı Sayısı (kişi)
5 Nisan 2008	Avrupa Protestosu: "Daha fazla ücret, daha fazla ödeme gücü, daha fazla eşitlik"	Lubliana	35.000
16 Aralık 2008	Avrupa Portestosu: "İşçi haklarına öncelik, uzun çalışma saatlerine hayır"	Strazburg	30.000
14-16 Mayıs 2009	Avrupa Protestosu: Krizle Mücadele Et, İnsanları İlk Sıraya Koy	Merkezi olmayan protestolar: Berlin, Brüksel, Madrid, Prag	250.000
29 Eylül 2010	Avrupa Eylem Günü: Kemer Sıkma Politikalarına Hayır- Gelişme ve İstihdam Öncelik	Brüksel+ Kıbrıs, İspanya, Almanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Litvanya, Letonya, Polonya, Portekiz'de merkezi olmayan protestolar.	Brüksel'de 100.000

15 Aralık 2010	Avrupa Eylem Günü: Kemer sıkma politikalarına herkes için hayır ve mutluluğa biraz şans ver	Merkezi olmayan eylemler	-
24 Mart 2011	Avrupa Eylem Günü: Avrupa'da kemer sıkma politikası planlarına hayır	Brüksel+ 22 Mart Fransa, 22-24 Mart İspanya, 24 Mart Almanya, 26 Mart Birleşik Krallık	Brüksel'de 20.000
9 Nisan 2011	Avrupa Protestosu: Sosyal Avrupa, adil ücret, yatırım ve istihdam için kemer sıkma politikalarına hayır	Budapeşte	50.000
21 Haziran 2011	Avrupa Protestosu: Sosyal Avrupa, adil ücret, yatırım ve istihdam için kemer sıkma politikalarına hayır	Lüksemburg	-
17 Eylül 2011	Avrupa Protestosu: Avrupa Dayanışmasına Evet- İşçi hakları ve İstihdama evet-kemer sıkma politikalarına hayır	Wroclaw	50.000
29 Şubat 2012	Avrupa Eylem Günü: Yeter ve Yeter!- İstihdam ve sosyal adalet için alternatifler var	Merkezi olmayan eylemler	-
14 Kasım 2012	Avrupa Eylem Günü: Avrupa'da İstihdam ve Dayanışma için Kemer sıkma politikalarına hayır	Brüksel+ İspanya, Yunanistan, İtalya, Portekiz,'de grevler; Fransa, Polonya, Çekya, Slovenya, Romanya'da Protestolar; Almanya, Avusturya, Lüksemburg, İsviçre, Hollanda, İsveç, Danimarka vb. dayanışma eylemleri.	>1.000.000
4 Nisan 2014	Avrupa Protestosu: Kemer sıkma politikaları ve işsizlik karşısında büyüme ve istihdam	Brüksel	50.000

Kaynak: Dgryse ve Tilly, 2013: 239-241

ETUC tarafından 14 Kasım 2012 tarihinde örgütlenen Avrupa Eylem Günü kapsamında 25 ülkede, grevler ve protestolar düzenlenmiştir. 14 Kasım Avrupa Eylem günü farklı sektörleri kapsayan ulusötesi grevlere öncülük etmiştir. Bu anlamda

ilgili eylem gününe önem atfedildiği görülmüştür (Helle, 2015: 230, 241). 14 Kasım Avrupa Eylem günü her ne kadar geniş kitlelerin katılımıyla gerçekleşse de bütün ülkelerde aynı yoğunluk sağlanamamıştır. ETUC tarafından örgütlenen protestoların, ülkeler arasındaki farklılıklar ve grevlerin bütünlüğü dikkate alındığında, Avrupa kurumları ve hükümetler üzerinde somut bir kazanımı sağlamaktan uzak olduğu dile getirilmiştir (Golden, 2014: 472-473; Helle, 2015; Dribbusch, 2015). Avrupa düzeyinde ETUC tarafından örgütlenen bir başka gösteri 4 Nisan 2014 tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilmiştir. Kemer sıkma politikaları ve işsizlik karşısında büyüme ve istihdam yaratacak yeni politika taleplerinin dile getirildiği bu gösteriye 21 farklı Avrupa ülkesinden 50 bin kişi katılım sağlamıştır (ETUC, 2014a; Bieler and Erne, 2014).

Grev ve protestoların benzer nitelikte gerçekleşmemesinin altında belirli dinamikler etkili olmuştur. Çeşitli ülke vatandaşlarının krizin ekonomi üzerindeki etkisi konusundaki farklı tutumları ve Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde ekonomik krizden etkilenme düzeyleri arasındaki farklılıklar bu dinamikler içerisinde yer almıştır. Benzer şekilde sendikalar da krizden farklı ölçülerde etkilenmişlerdir. Krizin yoğun hissedildiği Güney Avrupa ülkelerinde sendikalar ücretlerin belirlenmesi ve endüstri ilişkileri alanında doğrudan müdahalelerle yüz yüze kalırlarken, Kuzey ülkelerinde bu müdahaleler görülmemiş ya da çok sınırlı kalmıştır (Dribbusch, 2015: 179; ETUC, 2015; Müller and Platzer, 2017). Özetlemek gerekirse ortaya konulan pratikler sonucunda kemer sıkma politikaları karşısında bir Avrupa genel grevinin son derece zor olduğu görülmüştür. ETUC üyesi sendikalar arasındaki yaklaşım farklılığı bu anlamda en önemli unsurlar arasında yer almıştır. ETUC üyesi örgütlerin ülkelerine, sendikal geleneklerine ve temsil ettikleri endüstrilere bağlı olarak çok farklı siyasi görüş ve çıkarlarla karakterize olmaları bahsedilen anlamda etkili olmuştur.

Richard Hyman ETUC’un kriz sürecinde izlediği stratejilerin etkisinin zayıf kaldığını savunan araştırmacılar arasında yer almıştır. Hyman, ETUC tarafından kriz sürecinde gerçekleştirilen olumlu faaliyetleri kabul etmekle birlikte, küresel ekonomik kriz ile ulusal nitelikli sendikal eylemler arasındaki çelişkiye dikkat çekmiştir. ETUC’un kriz süresince verdiği uluslararası politik yanıtlarda sürece etkisinin zayıf kaldığını savunmuştur. Krizin ekonomik yönlerinin ETUC tarafından sağlam analiz edildiğini ve bu doğrultuda ETUC tarafından genişleyici politika önerileri sunulduğunu belirten Hyman, buna karşın kriz sonrasında sendikaların ciddi bir şekilde zayıfladığına dikkat çekmiştir (Hyman, 2015: 12-13). Kısacası kriz sürecinde ETUC tarafından ortaya konulan Avrupa düzeyinde eylem çabalarına ve dile getirilen önerilere karşın, kriz karşısında sendikal politikaların ve faaliyetlerin ulusallaştığı yönündeki eğilim artmıştır. Avrupa düzeyindeki seferberliğin sürdürülebilir olmadığı görülmüştür.

SONUÇ

Genel olarak değerlendirildiğinde 2008 yılında Avrupa'yı vuran finans ve borç krizi, AB üyesi ülkelerde işgücü piyasalarını derinden etkilemiş, birçok AB üyesi ülkede işsizlik oranları hızla yükselirken, eşitsizlik ve yoksulluğun arttığı görülmüştür. Katı kurallar eşliğinde yeniden yapılanmayı hedefleyen yeni ekonomik yönetim anlayışı ve kemer sıkma politikaları beraberinde ekonomik kriz, sosyal bir krize dönüşürken, her düzeyde sosyal diyalog, endüstri ilişkileri ve toplu pazarlık bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. İkili ve üçlü sosyal diyalog mekanizmaları birçok ülkede sekteye uğramış veya dağılmıştır. Toplu pazarlık mekanizmalarının ise âdemi merkezileştiği görülmüştür. Geçmişte sosyal politika konularında proaktif bir yaklaşım izleyen Komisyon, yeni ekonomik yönetim anlayışının etkisiyle birlikte kuralılaşdırma ve çalışma yaşamında esnekleşme yönünde bir eğilim sergilemiştir. Komisyon'un bu yöndeki tutumu ETUC başta olmak üzere sosyal tarafların süreç üzerindeki etkisini zayıflatmış, yeni ekonomik yönetim modelinin derinleşmesiyle birlikte ETUC'un AB politikaları ve AB üyesi ülkelerdeki ulusal politikalar üzerindeki etkisi zayıflamıştır.

2008 yılında ortaya çıkan krizin etkilerinin görülmeye başladığı ilk dönemler itibariyle ETUC gerek diyalog ve uzlaşma temelinde gerekse protestolar ve eylemler aracılığıyla tepkilerini göstermiş, taleplerini ortaya koymuştur. Konfederasyon tarafından ortaya konulan refleks genel olarak değerlendirildiğinde, krizin etkilerinin ele alındığı detaylı analizlerin ve ETUC dışındaki aktörlerin inisiyatifine bağlı çözüm önerilerinin (özellikle AB kurumları tarafından gerçekleştirilebilecek politika önerileri) ön plana çıktığı görülmüştür. Kısacası ETUC, krizin ortaya çıkardığı sorunlar karşısındaki taleplerini detaylı bir şekilde dile getirmiş ancak bu taleplerin karşılanması adına ihtiyaç duyulan politikaların hayata geçirilmesi genellikle Konsey ve/veya Komisyon'un inisiyatifine bırakılmıştır. Özetle ETUC, diyaloga dayalı çözüm önerileri ve talepleri noktasında Konsey ve Komisyon tarafından dikkate alınmayı beklemiştir. Yeni ekonomik yönetim anlayışıyla oluşan atmosferin, sosyal taraflara politika oluşturma sürecinde yeterli alanı tanımaması, bu yönetim sürecinin koordinasyonunu sağlayan Avrupa Dönemi'nin demokratik anlamdaki eksikliği ETUC'un dile getirdiği politika önerilerinin hayata geçirilmesi olasılığını zayıflatmıştır.

AB karar alma sürecini protesto ve eylemlerle de etkilemeye çalışan ETUC, Konfederasyon genelinde bütüncül bir duruşun ortaya konulamaması nedeniyle bu protestolar aracılığıyla politika oluşturma sürecini somut bir şekilde etkileyememiştir. Ekonomik krizin bütün AB üyesi ülkeleri aynı düzeyde etkilememesi, ETUC üyesi sendikalar arasındaki geleneksel ve felsefi farklılıklar ETUC'un bahsedilen eylem ve protestolarda bütüncül bir duruş sergilemesini zorlaştıran unsurlar arasında

yer almıştır. Kısacası ETUC tarafından örgütlenen bu eylem ve protestolar politik karar süreçleri üzerinde istenilen ve beklenen etkiyi oluşturmamıştır. Bu anlamıyla çalışma içerisinde yer verilen eylem ve protestolar sembolik bir anlam taşımanın ötesine geçememiştir.

2017 yılında Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun kabul edilmesiyle birlikte hem sosyal politika anlamında hem de sosyal tarafların Birlik düzeyinde politika oluşturma süreçlerine dâhil edilmesi noktasında olumlu bir atmosferin oluştuğu görülmüştür. Sosyal Haklar Sütunu bu anlamda ekonomik yönetim modeliyle sadece ekonomik kaygılara sıkıştırılmış bir anlayışın sosyal ve politik yönünün güçlendirilmesi adına olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Sütun'un uygulama sürecinin AB iç mevzuatı kapsamında somut kurullarla desteklenmemiş olması, sürecin bir niyet beyanı ile sınırlı kalması yönündeki kaygıları gündeme getirmiştir. Ancak Sütun'un oluşturulması sürecine sağladığı katkıyla da dikkat çeken ETUC, bu süreci Avrupa sosyal boyutuna yönelik tartışmaların canlandırılması ve bir sosyal aktör olarak ETUC'un pozisyonunun yeniden ihtiyaç duyduğu araçlarla güçlendirilmesi açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Dolayısıyla ETUC'un önümüzdeki dönem faaliyetlerinin Avrupa Sosyal Sütunu'nun ortaya koyduğu ilkelerin uygulamaya geçirilmesi noktasında şekilleneceği kuvvetle muhtemeldir. ETUC, 2019-2023 Eylem Programı'nda konuya en önemli eylem alanları içerisinde yer vererek bu doğrultudaki beklentiyi güçlendirmiş, ortaya konulan 20 ilkenin uygulanması ve AB sosyal politikası alanında gelişmelerin sağlanmasına öncülük etmesi için Sosyal Haklar Sütunu'nun yasalar ve somut önlemlerle desteklenmesi gerektiği ETUC tarafından vurgulanmıştır (ETUC, 2019c: 58).

ETUC'un önüne koyduğu hedefleri gerçekleştirebilmesi ve etkin bir aktör olarak politika oluşturma sürecine dâhil olabilmesi için üyeleri üzerindeki etkisini artırması, Konfederasyon genelinde ortak bir tutum ortaya konulması noktasında üyelerin tekil inisiyatiflerinin belirleyiciliğinin önlenmesi kuşkusuz ihtiyaçtır. Ancak ETUC'un yapısal anlamda gerçekleştireceği reformların AB politika oluşturma sürecine etkisini artırması anlamında tek başına yeterli olmayacağı da açıktır. AB kurumları ile etkileşim çabası ve AB kurumlarının bu etkileşime açık olması son derece önemlidir. AB kurumlarıyla bahsedilen anlamda bir etkileşimin sağlanabilmesi için ise AB düzeyinde sosyal diyalog ve endüstri ilişkilerinin canlandırılması, Avrupa sosyal modelini güçlendirmeye yönelik uygulamaların artırılması ve böylece sosyal tarafların Birlik düzeyinde daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir. Belirtmek gerekir ki bu doğrultuda bir gelişme adına Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun somut uygulamalara dönüştürülmesi çabası ETUC'un gelecek dönem faaliyetleri ve etkinliği açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla Sosyal Haklar Sütunu bağlamında AB mevzuatının güncellenmesi ve

geliştirilmesinin ETUC açısından bahsedilen sürecin önemli mücadele alanlarından birisi haline gelmesi muhtemeldir.

Kriz dönemlerinde işçi sınıfının hak ve çıkarlarını gözeten politikaların hayata geçirilmesini sağlayabilmek adına sendikal strateji ve politikaların belirli alanlara sıkıştırılmaması gerekmektedir. Ayrıca Avrupa sendikal hareketine yönelik sorunların ve arayışların geniş ve bütüncül bir perspektifte ele alınması da son derece önemlidir. Bu doğrultuda alternatif mücadele kanallarının oluşturulması ve bu kanalların ETUC içerisinde kapsayıcı hale getirilmesi Avrupa sendikal hareketi açısından önemli bir gereklilik olarak görülmektedir. Benzer sorunların yaşandığı ülkelerdeki sendikalar arasında geniş dayanışma ağlarının oluşturulması, Güney, Kuzey ve Doğu Avrupa ülkeleri sendikaları arasındaki işbirliğinin sembolik düzeyden çıkararak daha samimi bir ilişkinin kurulması, söz edilen alternatif mücadele yöntemlerinin başarıya ulaşması anlamında da önemli bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

Akçay, Ü. ve Güngen, A. R. (2014), Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküşü: Küresel Kapitalimin Geleceği, 2. Baskı, Ankara: Notabene.

Armstrong, K. (2014), "The Lisbon Strategy and Europe 2020: From the Governance of Co-ordination to the Co-ordination of Governance", The EU's Lisbon Strategy: Evaluating Success, Understanding Failure, Ed. Paul Copeland and Dimitris Papadimitriou, Hampshire: Palgrave, 208- 228.

Bieler, A. (2014), Transnational Labour Solidarity In (The) Crisis, Global Labour Journal, 5 (2), 114-133.

Bieler, A. and Erne, R. (2014) 'Transnational solidarity? The European working class in the Eurozone crisis', in Transforming Classes. Socialist Register 2015, Leo Panitch and Greg Albo (eds.), London: Merlin Press, 157-77.

Busch K., Hermann C., Hinrichs K. and Schulten T. (2013), Euro Crisis, Austerity Policy and the European Social Model How Crisis Policies in Southern Europe Threaten the EU's Social Dimension, Friedrich Ebert Stiftung, http://www.europe-solidarity.eu/documents/ES_crisis.pdf , (09.12.2019).

BusinessEurope, CEEP, UEAPME and ETUC (2014), Social Partner Involvement in European Economic Governance, Declaration by the European Social Partners, Brussels.

Clauwaert, S. and Schömann, I. (2011), European Social Dialogue And Transnational Framework Agreements As A Response To The Crisis?, ETUI Policy Brief, Issue 4/2011, 1-7.

Costa, H. A. (2012), From Europe As A Model To Europe As Austerity: The Impact Of The Crisis On Portuguese Trade Unions, Transfer, 18(4), 397-410.

Çelik, Aziz (2014), Avrupa Birliği Sosyal Politika ve Türkiye, İstanbul: Kitap yayınevi.

Delors, J. (1985), The Trust of Commission Policy: Statement by Jacques Delors, President of the Commission, to the European Parliament, 14 January 1985, Strasbourg.

Degryse, C. and Tilly, P. (2013), 1973-2013 40 Years of History of the European Trade Union Confederation, Brussels: ETUI.

Dribbusch, H. (2015), Where Is The European General Strike? Understanding The Challenges of Trans-European Trade Union Action Against Austerity, Transfer 2015, Vol. 21(2) 171-185.

Dufresne, A. (2015), The Trade Union Response to The European Economic Governance Regime. Transnational Mobilization and Wage Coordination, Vol. 21 (2), 141-156.

EC (2019), The Fiscal Compact – Taking Stock, https://ec.europa.eu/info/publications/fiscal-compact-taking-stock_en (01.12.2019).

EC (2020), European Pillar of Social Rights: Building A More Inclusive and Fairer European Union, https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_en (08.01.2020).

ESM (2019), About Us-History- The Context, <https://www.esm.europa.eu/about-us/history>, (07.12.2019).

ETUC(1973a), New European Trade Union Confederation: Notes on Its Background and Prospects, Brussels.

ETUC (1973b), Foundation of New European Trade Union Federation, Brussels.

ETUC (1986), The Members of the Val Duchesse Working Party on New Technologies and Social Dialogue, 25 March 1986.

ETUC (1988), 6th Statutory Congress, Report on Activities 85/87, Stockholm, 9-13 May 1988, Brussels.

ETUC (2008), Time to Act Together, Resolution Adopted by the ETUC Executive Committee in their meeting held in Brussels on 24-25 June 2008, Brussels.

ETUC (2009), Towards a New Social Deal in Europe, Brussels: ETUC.

ETUC (2010a), ETUC Resolution- Solidarity for Greece, Adopted by the Executive Committee on 9-10 March 2010, Brussels.

ETUC (2010b), ETUC Resolution on a New Social Impetus for the Internal Market Strategy 2010-2015, Adopted by the Executive Committee on 9-10 March 2010, Brussels.

ETUC (2010c), ETUC Resolution on the Economic Crisis: New Sources of Finance, Adopted by the Executive Committee on 9-10 March 2010, Brussels.

ETUC (2010d), ETUC Resolution on the Worsening Crisis- European at Risk, Adopted by the Executive Committee on 1-2 June 2010, Brussels.

ETUC (2011a), Activity Report: 2007-2011, 12th Congress Athens 16-19 May 2011, Brussels.

ETUC (2011b), ETUC Declaration on the current economic situation, adopted by the Executive Committee on 19-20 October 2011, Brussels.

ETUC (2011c), The Athens Manifesto, Brussels.

ETUC (2012), A Social Compact for Europe, Adopted by the Executive Committee on 5-6 June 2012, Brussels.

ETUC (2013a), Interregional Trade Union Council, Brussels: ETUC.

ETUC (2013b), A new path for Europe: ETUC plan for investment, sustainable growth and quality jobs, Adopted at the meeting of the ETUC Executive Committee on 7 November 2013, Brussels.

ETUC (2013c), ETUC position on Europe 2020 Strategy – an Assessment, Adopted at the Meeting of 5-6 March 2013, Brussels.

ETUC (2014a), Comments on Brussels Euro-demonstration 04/04/2014 #NewPathDemo, <https://www.etuc.org/en/pressrelease/comments-brussels-euro-demonstration-04042014-newpathdemo> (08.12.2019).

ETUC (2014b), Review of European Economic Governance (ETUC position), Adopted at the ETUC Executive Committee on 2-3 December 2014, Brussels.

ETUC (2015), Document on the role of the ETUC for the next mandate 2015-2019 Adopted at the ETUC 13th Congress on 2 October 2015, Paris.

ETUC (2017), The ETUC Rome Declaration, Declaration adopted by ETUC Extraordinary Enlarged Steering Committee in Brussels on 22 May 2017, ETUC Mid Term Conference, 29-31 May 2017, Rome.

ETUC (2019a), Activity Report 2015-2019, Adopted by 14th Congress 21-24 May 2019, Vienna.

ETUC (2019b), European pillar of social rights https://www.etuc.org/en/issue/european-pillar-social-rights?type=All&field_document_type_target_id=All&page=1 (05.01.2020).

ETUC (2019c), ETUC Action Programme 2019-2023, 14th Congress 21-24 May 2019, Vienna.

ETUI (1991), The European Trade Union Confederation. Its history, structure and policy. 2nd upd. ed., ETUI, Brussels.

ETUI (2013a), Austerity, Rights and Democracy, ETUI, Brussels.

ETUI (2013b), Benchmarking Working Europe 2013, ETUI, Brussels.

ETUI (2018), Benchmarking Working Europe 2018, ETUI, Brussels.

ETUI (2019), Benchmarking Working Europe 2019, ETUI, Brussels.

Eurostat (2019a), Youth Unemployment rate by sex (total), <https://ec.europa.eu/>

- [eurostat/databrowser/view/tesem140/default/line?lang=en](https://eurostat.databrowser/view/tesem140/default/line?lang=en), (08.12.2019).
- Eurostat (2019b), Unemployment rate by sex (total), <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tesem120/default/line?lang=en>, (08.12.2019).
- Eurostat (2019c), People at risk of poverty or social exclusion by sex (total), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tepsr_lm410/default/table?lang=en, (08.12.2019).
- Fontecha, L. M. (2017), The European Pillar of Social Rights, ERA Forum 2017, 149-153, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-017-0473-4.pdf>, (03.01.2020).
- Gabaglio, E. (2003), What is The ETUC?, Paris: L'Archipel.
- Geary, J. (2016), Economiccrisis, Austerity And Trade Union Responses: The Irish Case In Comparative Perspective, European Journal of Industrial Relations 2016, Vol. 22(2) 131– 147.
- Glassner, V., Keune M. and Marginson P. (2011), Collective Bargaining In A Time of Crisis: Developments İn The Private Sector In Europe, Transfer, 17(3), 303-321.
- Golden, D. (2014), Labour And Transnational Action In Times Of Crisis: From Case Studies To Theory: Report On The International Workshop On Labour Transnationalism, Transfer, Vol 20 (3), 471-473.
- Gökçe Ahmet (2018), Endüstri İlişkileri İklimi ve İkili Bağlılık, Bursa: Dora.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe, Yöntem, Analiz, Ankara: Seçkin.
- Helle, I. (2015), A New Proletariat In The Making? Reflections On The 14 November 2012 Strike And The Movements Of 1968 And 1995, Transfer, Vol.21 (2), 229-242.
- Hyman, R. (2007) How Can Trade Unions Act Strategically, Transfer: European Review Of Labour And Research, Vol 13, 193–210.
- Hyman, R. (2015), Austeritarianism İn Europe: What Options for Resistance?, Paper for the Institute for New Economic Thinking conference, 'Liberté, égalité, fragilité', Paris, 8-11 April 2015, 1-42.
- Jordan, J., Maccarrone, V. And Erne, R. (2020), Towards a Socialization of the EU's New Economic Governance Regime? EU Labour Policy Interventions in Germany, Ireland, Italy and Romania (2009–2019), British Journal of Industrial Relation, 0007-1080, 1-23.
- Juncker, J. (2015), Sate of the Union 2015, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state_of_the_union_2015_en.pdf, (07.03.2020).

- Laruffa, M. (2014), The European Economic Governance: Problems And Proposals For Institutional Innovations, *Journal for a Progressive Economy*, 1-21.
- Kurczewska, U.(2013), “European Trade Union Confederation at the Crossroad: New Challenges and New Roles”, *Warsaw Forum of Economic Sociology*, 4:2(8), 75-93.
- Magdalena, B., Gumbrell- McCormick, R. and Hyman R. (2014), *European Trade Unionism: From Crisis to Renewal?*, Report 133, Brussels: ETUI.
- Mitchell, K. (2014), The European Trade Union Confederation at 40: Integration and Diversity in the European Labour Movement, *Labour History*, Vol.55, No. 4, 403-426.
- Müller, T. and Platzer, H. W. (2017), The European Trade Union Federations: Profiles And Power Resources – Changes And Challenges in Times Of Crisis, *Rough Waters European Trade Unions in a Time of Crises*, Eds. Steffen Lehdorff, Heiner Dribbusch and Thorsten Schulten, ETUI, Brussels, 289-314.
- OJEU (2017), *Interinstitutional Proclamation on the European Pillar of Social Rights (2017/C 428/09)*, Official Journal of European Union, Vol 60, 10-15.
- Selamoğlu, A. (2017), 2008 Krizi ve Avrupa Birliği Yeni Yönetişim Kıskaçında Endüstri İlişkileri, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 68, 25-61.
- Stan S., Helle I. and Roland E. (2015), *European Collective Action in Times of Crisis*, *Transfer*, Vol. 21(2), 131-139.
- Sypris, P. (2008), The Treaty of Lisbon: Much Ado ... But About What?, *Industrial Law Journal*, Vol. 37, No. 3, September 2008, 219-235.
- Tokol, A. (2017), *Uluslararası Sosyal Politika*, Bursa: Dora.
- Uçkan, B. (2006), *Avrupa Birliği Düzeyinde Toplu Pazarlık*, İstanbul: Legal.
- Vaughan- Whitehead, D. (2015), The European Social Model in Times Of Crisis: An Overview, *The European Social Model in Crisis: Is Europe Losing Its Soul*, Ed. Daniel Vauhhan- Whitehead, Northampton: EdwardElgar Pub.
- Verdun, A. (2013), The Building Of Economic Governance in The European Union, *Transfer*, 19 (1), pp. 23-35.
- Zahn, R. (2013), *European Enlargement and the Economic Crisis: Impact and Lasting Effects*, Working Paper 2013.01, Brussels: ETUI.